

РІЗДВО І СОНЦЯ, Й БОГА, І ДУШІ

ЗУСТРІЧАЮЧИ 2012-й

ДОРОГІ ЧИТАЧІ!

Перед Вами 52-ге число газети, яким завершуємо 2011 рік. Сьогодні й завжди основою “Слова Просвіти” є Ваші дописи та листи, на які орієнтуємося у своїй журналістській і редакційній роботі, часто оприлюднюємо їх на шпальтах нашого тижневика, обговорюємо на “літучках”. Радіємо і дякуємо на доброму слові, сприймаємо справедливі докори і критичні зауваження, пам’ятаючи, що правда — найвищий прояв читацької і журналістської солідарності.

Рік минає, а редакційний портфель не худне: найактуальніше й найцікавіше беремо з собою в майбутнє. Цінуємо безперервність зв’язку “читач—редакція—читач” — у ці святкові дні багато наших передплатників отримають книжки з бібліотеки “Слова Просвіти”, інші читачі можуть приєднатися до нашої акції в 2012 році. Дякуючи всім, хто був зі “Словом Просвіти” і залишається з нами, обіцяємо наповнювати сторінки тижневика добрими й правдивими думками, влучним і виразним словом, щирими почуттями і відкритістю до нового, сміливого, талановитого, істинного. Ця позиція і є опозицією до всього, що зазіхає на права українців бути господарями у власному домі і у власній країні, жити в національному просторі духовності, культури, інформації, мати гідний добробут і соціально захищене буття.

Дорогі автори і читачі “Слова Просвіти”! Радісно і сердечно вітаємо Вас з Новим роком та Різдом Христовим!

Здоров’я Вам, любові, всіх можливих життєвих гараздів, людської прихильності й Божого захисту!

Будьмо разом і пам’ятаймо: Бог і Україна понад усе!

Редакція

Колаж Олеся Дмитренка

Наталка ПОКЛАД,
член НСПУ

Швидше б, швидше!.. Катерини, святого апостола Андрія, а тоді Наума (що “наводить на ум”), великомучениці Варвари, Сави (“було б тобі не варварити й не савити, а було б тобі мички прясти”), святого Миколи Мирлікійського — охоронця жінок і мандрівників, та ще 22-го — зачаття праведною Ганною пресвятої Богородиці... Швидше проминути-промчати ці куці грудневі дні, коли охляє сонце, завершуючи свій старий цикл, повзає над самим обрієм, уже не даючи поживи всьому живому й безжально збиваючи наші ритми, — і вирватись на простір, на нову живлющу енергію та нове благодатне коло, що вивершиться тайною Купала. Тому-то в цьому грудні маємо стільки свят-забав (а це ж час посту) — аби протистояти темним силам, які так і сунуть зусібіч. А молодосіньке сонце вже чекає, аби народитись і явити нам свою цілющу силу, й стрепенути-оновити світ — для розквіту, для буяння і плоду, бо такий предвічний закон земного життя.

Я люблю цю очисну й таємничу пору завершення старого року — і початку нового. Стільки роїться сподівань, стільки озивається глибинних порухів — на нове бачення, нову якість, нові відкриття й осягання. Все у світі раптом із буденного стає святовим, із звичайного — чарівним, із відомого — невідомим. Яка ж вона велика — сила віри! Мовби невидимий прожектор, рине вона поперед нас і програмує світ за нашим велінням і нашим бажанням. А молоде сонце вже розгонисто гойднуло остиглу кров людей і дерев, звірів і птахів, землі й трави, кинуло в неї свій творчий імпульс — аби зрушити від сну-мертвоти: прокидайся і мчи все швидше та швидше — й розродися згодом благодаттю, продовжити безсмертну лінію тривання...

Певно, ще з дитинства ця пора для мене — казково-прекрасна. І передчуття великого свята й великих змін хвилюють понині. А починалося те свято для нас 6 січня: ледь дочекавшись, коли перевалить за полудень, ми, дітлашня, рушали по селу з калачем у білій хустинці — кожен ніс своїм родичам “вечерю”. “Будьте здорові зі Святим вечором! Просили тато й мама на вечерю і я прошу...” Отак випалиш урочисто й поважно, а тоді вже заінтриговано позиркуєш, яку ж то смакоту і які подарунки кладуть хазяї у твою хустинку?

А як обійдеш увесь чималенний сільський рід — нітрохи не втомившись! — тоді якраз і колядницькі гурти рушать від хати до хати. І ти вливаєшся в їхню завзятість — відгониш нечисть-темінь, тренуєш голос на всі попередні роки, славиш Різдво, попереджаєш під сяючими вікнами осель, що в кожного пана-господаря буде сьогодні гостювати Діва Марія з Ісусом Христом. І так тобі від того гарно-прегарно! І ти не зауважуєш, як пашисть на морозі твоє обличчя — так само, як у твоїх друзів-колядників, а над хитливими дитячими голівками в’ються-літають небесні янголи-охоронці...

А потім ще будуть шедрівки, буде Маланка, яка “вчора ізвечора пасла два качура”, а тоді мила в ставку ложки-тарілки й необачно замочила свій біленький фартух; а за Маланкою-господинею настане новий старий рік — прийде отой святій Василь, що побудить ранесечко весь хлопчачий народ і поведе із собою по хатах та нивах засівати житом-пшеницею і всякою пашницею: на добро й здоров’я і на Новий рік, аби родило-плодилося краще, ніж утोरік! І слова пісень десь беруться-вихлюпуються з наших вуст самі собою, бо ніхто нас їх не вчив, а просто текла ріка життя, і ми, малі, були її краплинками.

А в мене виснується свій сюжет — дівчачий. Спогад про той новорічний перед-

світ буде гріти душу все життя — бо хіба ж таке забувається? І згодом ще й виллється в Слово.

“Далекий спогад, що ізнов приходить із білим снігом, із колючим вітром, і оживає мій дитячий подив перед великим і незнаним світом... Рядно соломи і коцюбка в мамі: “Ходімо, доню, наш садок будити”. І я зі сну тремтливими губами цілую ті різдвяні оксамити городу у снігах і темін-тиші, — а мама йде, мені сліди лишає, і зірка нам з небесного узвишся щось таємниче й гарне повідає. Запалюємо дідуха, і мама коцюбкою торкається до вишні, і сливи, й груші... Й тихими словами рече наказ їм: “О дерева пишні, вставайте, прокидайтеся, не спіте, плоди солодкі літечком родіте!” Так тричі... Я, вчарована тим дійством, тамую подих — не злякати б душі дерев... Так по-чаклунськи світить місяць, і ворухиться, мов сміється, груша. Усе — живе, все слухає і чує, усе вбирає в себе ніч різдвяну і по-своєму таїну святкує... Дідух згорів. Якесь врочиста мама підходить і мене, малу, за руку бере, — рука її шорстка й гаряча; в сусідів теж вогонь; ранкові звуки сильнішають — і я ті звуки БАЧУ. І бачу, як у сні зітхає слива, як зорі літо нелегке пророчать, — і щось у мені високе й нелякливе уперше небу помолитись хоче...”

А вже по Василю, втомлені від біганини, співів та ігор, обдаровані подарунками, а дехто із шасливчиків — навіть грошиками (на них у родині була окрема стаття — дитяча), дочекаємось, як на Йордана (а в нас на Вінниччині казали “Гордана”), урочисто освятять біля церкви воду та проженуть колядку, бабахнувши із рушниць по білих голубах — але не вбиваючи їх, і мама скаже сумовито-вмиротворено: “Ось і по Різді, діточки. Тріши, морозе, не тріши, та вже минулись Водохрещі. Тепер треба братись до роботи — бо до весни йдеться...”

Павло АМІТОВ,
м. Донецьк
кореспондент “Політикантропа”

ЯК ДОНБАС ОБ’ЄДНУЄ УКРАЇНУ

Нелегко нині жити українцям в Україні, особливо тим, хто захищає елементарні права людини, записані в Конституції: на мову, на вільні зібрання, мітинги тощо. Для громадських правозахисників стає нормою постійне перебування в судових процесах. Ось як описує просвітянка Марія Олійник з Донецька один день свого життя: “Із самого ранку третє судові засідання з апеляційного оскарження розправи за святкування 20-ї річниці Незалежності України; потім — розгляд справи в Донецькому окружному адміністративному суді з оскарження закриття Макіївських українськомовних шкіл, зати́м — Ворошиловський районний у м. Донецьку суд: черговий розгляд справи з оскарження закриття українськомовної школи № 111 м. Донецька”. І так мало не щодня!

До речі, щойно завершилося п’яте(!) засідання апеляційного суду, де пані Марія оскаржила притягнення її до адмінвідповідальності (штрафу в сумі 340 гривень) за організацію святкової ходи, молебню, мітингу та святкового концерту з нагоди 20-ї річниці Незалежності, чим порушила встановлену судом за зверненням Донецької міської ради заборону проведення цих заходів. Апеляційний суд ухвалив: апеляцію задовольнити частково. Постанову суду першої інстанції скасувати. Від адмінвідповідальності звільнити. Зробити усне зауваження, оскільки не доведено, що відповідач організовувала мітинг, а доведено лише її участь у ньому. Але справедливість навіть такого “м’якого” рішення викликає багато запитань.

Утім, детальніше ситуацію з донецькими судами описує журналіст Павло Амітов, який розслідував справу про ... святкування 20-ї річниці Незалежності.

інший класик. І взагалі, хто старе пом’яне... Тим паче зараз донецький клан займає державний трон, осідлавши всі гілки влади. Президент — дон, уряд — дон на доні сидить і доном поганяє, Верховна Рада — цілковито підпорядкована донам, суд... А що суд? Процес над Тимошенко показав повну незалежність судової влади від виконавчої. Якщо, звичайно, вірити чинному президенту. А він заявляв про це цілком офіційно і неодноразово. Так що, втамувавши спрагу влади, донам саме час, поставивши хрест на своїх біографіях і бойовому фронтовому досвіді періоду первісного накопичення капіталу, вказати державний склад розуму, турботу про національні інтереси, виявити солідність, респектабельність, врівноваженість, поблажливість, великодушність, ну і далі за списком.

Звичайно, всі виправдання влади, до яких їй доводилося вдаватися після перемоги Ющенка, були від початку до кінця брехливими. Без активної організуючої й контролюючої участі влади жодне таке антиконституційне дійство не могло відбутися. В принципі. Незважаючи на всю тодішню розгнудану пропаганду регіональних ЗМІ, що вели справжнісіньку інформаційно-пропагандистську війну проти “чужого кандидата”, тисячі людей не змогли б водночас покинути роботу і в організованому порядку з’явитися на заздалегідь вказаному місці для розправи з інакодумцями. Але навіть якщо повірити владним структурам, що вони тут ні до чого, то що, власне, зміниться? Тож доведеться зробити гнітючий висновок: донеччани категорично відмовляють мешканцям інших областей і навіть своїм землякам у праві мати і висловлювати думку, відмінну від їхньої власної. А таке право гарантує всім мешканцям країни чинна Конституція. Обирайте, що, на ваш погляд, краще: антиконституційна політика влади чи цілковита лямпенізація мас?

Але, можливо, ваш кореспондент не має рації? Немає рації у тому сенсі, що з часу Помаранчевої революції, коли вкрай загострилося протистояння двох Україн, чимало води сплигло, а як свідчить народна мудрість, — все тече, все змінюється. Можливо, у донецької влади цілком змінився характер, а у донбаських “народних мас” менталітет поміняв місцями мінус і плюс. Згадаймо класика: “Бувають на землі такі перетворення”. Справді, нещодавно просто на наших очах відомий московський опозиційний журналіст, помінявши Москву на Київ, миттєво змінив своє політичне й моральне забарвлення. Тепер він веде політичне шоу на популярному телеканалі як істинний виразник інтересів нинішньої української влади. Що ж, “забудемо минуле, встановим спільний лад”, — як висловився

ністративний суд своєю постановою заборонив проводити 24 серпня заходи, присвячені Дню незалежності України. Як вам таке? У чому ж причина такого неймовірно скандального, я б навіть сказав фантазмагоричного рішення? Річ у тім, що місцеві керівники, як завжди завчасно, тобто в будній день, а не в день самого свята, провели необхідний для дотримання пристойності офіційний захід. Для звіту, так би мовити, для галочки, для того, щоб уникнути закидів у недостатньому українському патріотизмі. Але діяла влада звичними для се-

законних підстав для заборони подібних заходів. Отримавши письмове повідомлення про заплановані акції, місцева влада повинна забезпечити їхнє нормальне проведення. У неї є лише один спосіб надати своїй відмові законного вигляду. Це — звернення до суду, чим Донецький міськвиконком і скористався. Хоча звернути увагу читачів, наскільки заборона святкування Дня незалежності була для донецької влади важливою й принциповою. Повідомлення про проведення святкових заходів деякі обласні організації подали вранці 23 сер-

пня. А вже до ранку наступного дня, з’явилося судове рішення. Як оперативно! Може, цю оперативність слід захопити і клопотатися про занесення її в книгу рекордів Гіннеса. Справді, адже чиновникам міськвиконкому довелося знайти час на те, щоб виникнути в суть заявок, оцінити, хто їх підписав, знайти хоч якесь обґрунтування свого звернення до суду. Потім слід було написати позовну заяву, відредагувати її, роздрукувати та розмножити, зібрати необхідні підписи й печатки, нарешті, переправити до суду. У Донецького окружного адміністративного суду безліч різноманітних справ. Отже, комусь із суддів вищий юридичний начальник наказав усі справи, які розглядаються й чекають своєї

бе, перевіреними, суто радянськими методами. Хто не з нами, той проти нас! Не захотіли відзначити свято з владою, офіційно, по-казенному, за наказом, за інструкцією, — то ми, влада, самостійно відзначати День незалежності у день, встановлений Верховною Радою України, нікому не дозволимо. Крапка. Це рішення має й іншу логіку. Серед тих, хто подав заяву на проведення святкових акцій, були організації, що належать до опозиції. То влада вирішила вкотре показати місцевому інакомислячому контингенту, хто в донецькому домі господар.

Тепер перейдемо до формального, але надзвичайно принципового боку цієї події. Річ у тім, що влада (у цьому випадку — міськвиконком) не має жодних

пня. А вже до ранку наступного дня, загальнодержавного вихідного дня, з’явилося судове рішення.

Як оперативно! Може, цю оперативність слід захопити і клопотатися про занесення її в книгу рекордів Гіннеса. Справді, адже чиновникам міськвиконкому довелося знайти час на те, щоб виникнути в суть заявок, оцінити, хто їх підписав, знайти хоч якесь обґрунтування свого звернення до суду. Потім слід було написати позовну заяву, відредагувати її, роздрукувати та розмножити, зібрати необхідні підписи й печатки, нарешті, переправити до суду. У Донецького окружного адміністративного суду безліч різноманітних справ. Отже, комусь із суддів вищий юридичний начальник наказав усі справи, які розглядаються й чекають своєї

черги, відкласти й терміново взятися до надважливої на той момент справи: знайти законні підстави для заборони святкування Дня незалежності України в престольному донбаському місті Донецьку. І ось до ранку наступного дня Донецький окружний адміністративний суд (суддя Тарасенко) прийняв своє історичне рішення, яке своєчасно озвучив судовий виконавець Полюхович. Цікавий факт: усі документи судочинства виявилися підписані й завірені печатками у вихідний день — у день свята. Слід без будь-якої іронії відзначити надзвичайну сумлінність, неймовірну працездатність і навіть, не побоюся цього слова, мужність членів окружного адміністративного суду і особисто судді Тарасенка.

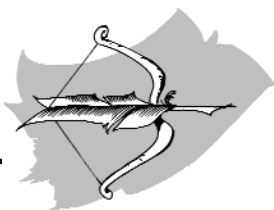
Засідання суду почалося о 17 годині 30 хвилин 23-го (робочий час у той передсвятковий день завершився о 17 годині), а закінчилося лише о 5 годині 25 хвилин 24 серпня. Цілий вечір і всю передсвяткову ніч засідав високий суд — без перерви на належний громадянам за законом сон. Деякі критично налаштовані читачі “Політикантропа” можуть і не повірити автору цього матеріалу. Мовляв, а як же усім відома міцна й нерозривна зв’язка виконавчої та судової влади? Адже рішення такої очевидної для донбаської влади справи може бути прийнято буквально за п’ять хвилин. Навіщо ж виявляти дива героїзму і засідати всю ніч? Воно-так, шановні читачі. Але закова в тому, що сучасні пострадянські суди, хоч Басманный у Москві, хоч Печерський у Києві, хоч будь-який у Донецьку, тлумачачи як їм заманеться положення

Конституції, всіляких законів і рішень Конституційного і Верховного судів, намагаються (треба віддати їм належне) максимально дотриматися формального боку судочинства. Тому, хочеш — не хочеш, суду довелося запросити на засідання відповідачів — тобто представників організації, що подали заявки на проведення святкових заходів. І, навіть важко уявити подібне нахабство, ці підступні відповіді відчайдушно чинили опір тиску позивачів і Адміністративного суду. Вони посилалися на положення Конституції України, на закони тощо, зовсім не беручи до уваги, що в процесі судового засідання остаточне трактування будь-якого закону залишається за високим судом. Особливо запеклий опір чинили представники

товариства “Просвіта” пані Олійник та пані Ратнікова — відомі в Донецьку громадські діячки, які постійно опонують місцевій владі. Незабаром судове засідання набуло абсолютно карикатурного характеру. Не в змозі логічно впоратися з юридично підкованими опонентами, суддя Тарасенко вирішив зменшити сили противника і видалити одного відповідача із залу засідання. Щоб це здійснити, незважаючи на глибоку ніч, суддя викликав загіг “Беркута”. На щастя, двом жінкам вдалося уникнути зіткнення з омонівцями і благополучно вислизнути із залу суду.

Можливо, хтось і не повірить викладеним тут фактам. Занадто багато що здається неймовірним.

Закінчення на стор. 4

Закінчення. Початок на стор. 3

ЯК ДОНБАС ОБ'ЄДНУЄ УКРАЇНУ

Насправді все, що відбувалося, було набагато зліше й карикатурніше. Але для Донецька подібна практика не надзвичайна. Отже, завершальна стадія судового засідання пройшла без участі найактивніших відповідачів. А тепер повернімося до суті питання.

Який же привід послужив донецьким чиновникам, щоб заборонити патріотам України належним чином відсвяткувати День незалежності? На чому, врешті, ґрунтувалося рішення Донецького окружного адміністративного суду, який так оперативно пішов назустріч побажанням виконавчої влади? Виявляється, обґрунтування звернення міськвиконкому до суду і термінове заборонне рішення суду ґрунтувалося на одному-єдиному документі — відгуку на заявки-повідомлення про підготовку святкових заходів, зробленому тимчасово виконувачем обов'язків начальника Донецького міського управління міліції Юрієм Седневим. На думку пана Седнева, громадським організаціям слід відмовити у проведенні святкових заходів із таких причин: по-перше, деякі заявки подані до міськвиконкому лише за одну добу до проведення акції, і, отже, міліція не встигне відповідним чином підготуватися й забезпечити належний порядок; по-друге, хід колони по проїжджій частині центральної вулиці міста може перешкодити руху транспорту; по-третє (цитую першоджерело майже дослівно), “проведення одночасно в одному місці заходів різного ідеологічного спрямування може призвести до масових заворушень і порушення громадського порядку на території м. Донецька в цілому”.

Ось так! І вся любов! Інших принципових перешкод для проведення святкових заходів міліцейський начальник не знайшов. Розберімося по суті і не будемо відразу робити висновок, що напрошується: пан Седнев діяв за наказом зверху, і старші за номенклатурою табеля про ранги товариші йому вчасно підказали, чого від нього чекають. Перша причина, що обґрунтовує заборону, взагалі лежить поза межами правового поля, оскільки чинне законодавство не нормує терміни подачі заявки-повідомлення. Головне, щоб влада заздалегідь знала про акції, які готуються. Припустити, що пан Седнев у чомусь має рацію — нехай не формально, а по суті, — теж не виходить. Тому що якщо б у такому заході не брали участь опозиційні організації, а організатором виступав міськвиконком, міліція для забезпечення порядку не потребувала б навіть доби. Цьому є безліч прикладів. Крім того, від позиції пана Седнева з цього питання не залишається каменя на камені, оскільки партія “Народний Рух України” подала заявку на проведення заходів на честь Дня незалежності за два тижні (!) до свята. Але й заходи, заплановані НРУ, теж потрапили під загальну заборону.

Друга причина — хода колони може перешкодити руху транспорту — також не витримує критики. Окрім того, що за розпорядженням влади будь-яка траса Донецька перекривається дуже оперативно, хода скромної компактної колони (опозиціонерів у

нашому регіоні не так уже й багато) проїжджою частиною вулиці Артема від площі Леніна до пам'ятника Шевченку зайняла б максимум 15—20 хвилин. Зрозуміло, що особливих перешкод для транспорту така акція створити не могла. Тим більше, нагадаю, 24 серпня — вихідний день. (Між іншим, охочих узяти участь у святкових заходах зібралось менше чотирьохсот осіб). І у вирішенні цього питання обидві гілки влади дуже проколюлися. Річ у тім, що партія “Громадянська позиція” подала заявку-повідомлення не на ходу, не на мітинг, а лише на встановлення інформаційного намету на майданчику перед пам'ятником Шевченку, який взагалі закритий для будь-якого виду транспорту! Але й “Громадянська позиція” отримала одкоша.

Нарешті, найцікавіша причина, яку наводить головний донецький міліціонер для обґрунтування причини звернення

технічній, тому говорити про існування у них будь-якої ідеології взагалі не доводиться). Суд відповідачам у їхньому клопотанні відмовив. Відповідачі просили навести їм для прикладу хоч один-єдиний прецедент порушення громадського порядку організаціями-заявниками. Суд залишив без відповіді їхнє прохання. Відповідачі просили викликати на засідання суду головного міліціонера пана Седнева, щоб той роз'яснив суть своєї суперечливої позиції, а заодно пред'явив свої повноваження в справі визначення “різних ідеологічних напрямів”. Суд відповідачам відмовив.

Як же далі розгорталися події? Повернімося на площу Леніна в День незалежності. Отримавши від пана Полуховича документ, що забороняє проведення будь-яких святкових заходів, ініціатори акції вирішили піти на компроміс. За законом, рішення суду може бути оскаржено протя-

да не забула свавілля опозиції і вирішила неслухняних покарати. Суддя Ворошиловського районного суду м. Донецька Бухтіярова оштрафувала пані Олійник, яку влада на свій розсуд призначила відповідальною за все, що сталося. За що ж, власне, оштрафували? Як за що? За те, що активістка “Просвіти” проігнорувала рішення Донецького окружного адміністративного суду від 24 серпня про заборону святкових заходів.

Вражені таким безглуздом табу на проведення державного свята, представники “Просвіти” і партії “Громадянська позиція” подали позов до Донецького апеляційного адміністративного суду зі скаргою на міськвиконком і Донецький окружний адміністративний суд. З 27 до 31 жовтня такий суд відбувся. Відповідачами на суді виступали представники Донецького міськвиконкому, який став ініціатором дивного рішення. Описувати сам судовий процес немає сенсу, оскільки його рішення неупереджені люди прогнозували заздалегідь. Він був майже копією попереднього суду і назва “апеляційний” нічого не змінила. Заради справедливості слід зауважити, що цього разу “Беркут” ніхто не викликав, та й без нічних засідань обійшлося. Звичайно, ентузіасти незалежної України програли й цього разу. Зауважу тільки, що засідання було схоже на поганий театральний фарс. Усі клопотання позивачів колегія суддів (головуючий суддя Карпушова) миттєво відкидала. Після надходження кожного чергового клопотання позивачів головуючий відповідно до регламенту звертався до представників відповідача з одним і тим же питанням: чи згодні вони з клопотанням. Представники відповідача — дві міськвиконкомівські дамочки миттєво і майже в автоматичному режимі однозначно відповіли: ні. Після цього три суддівські голови, на кілька секунд схилившись одна до одної, імітуючи обряд обговорення, повторювали слідом за молодими чиновниками: ні! І все це відбувалося за одним сценарієм, без будь-яких варіантів.

Варто пригадати важливу обставину: за весь час перебування при владі так званих помаранчевих жодна з донецьких судових інстанцій жодного разу не заборонила будь-кому проводити акції на честь Дня незалежності. Про що це свідчить? На мій погляд, про високу принциповість донецьких суддів. У каденцію помаранчевого президента вони не заперечували проти святкування Дня незалежності навіть у неювілейні роки. Це свідчить про те, що донецький суд — найгуманніший суд у світі. Правда, варто відзначити й наступне: у 2005—2010 роках ні міськвиконком, ні міліцейські начальники Донбасу не зверталися до судів з вимогою заборонити святкові заходи. Але це вже проблеми місцевих міськвиконкомів та місцевих міліцейських начальників. Тож немає сенсу слідом за відомим персонажем даремно запитувати: “А судді хто?” У Донбасі так: кому довіряють можновладці, ті й судді.

Повернімося до принижених та ображених. Треба віддати належне учасникам свята: вони не визнали своєї поразки і не склали руки. Пішли звернення до різних судових інстанцій із вимогою визнати незаконними й неправними рішення суду про заборону святкування Дня незалежності, а також дії державного виконавця Полуховича, головного донецького міліціонера Седнева, вимога скасувати рішення про штраф, накладений на пані Олійник. Отже, боротьба триває.

Тепер повернуся до того, з чого почав. Після викладених фактів стає абсолютно очевидним, за допомогою яких методів і як Донбас об'єднує Україну. Враховуючи, крім усього іншого, кадрову політику сьогоднішніх володарів, у цьому контексті напрошується зовсім інше формулювання: Донбас окупує Україну. В описаній скандальній і майже неймовірній поведінці донецької влади, як у краплі води, відбився істинний менталітет господарів Донбасу, виявилось не офіційне, а справжнє їхнє ставлення до державності України, до її патріотів, до її майбутнього. Господарі Донбасу, а тепер і всієї України нерідко люблять пококетувати своїм прагненням до Європи. Мені чомусь подумалося: а раптом справа дійде до Європейського суду? Уявляю, як там поставляться до подібного позову. Швидше за все, довго не зможуть повірити в те, що відбувається, і вирішать, що над високим судом просто пожартували. Хоча які вже тут жарти? Тут трагічний парадокс. Україною керують гвардійці сумнопам'ятного північно-донецького сепаратистського з'їзду, їхні соратники й послідовники. Саме вони нині розпоряджаються долею українських патріотів.

Відволічемося, шановні читачі, на хвилину від усіх описаних вище судових баталій, від посилай на Конституцію і всілякі закони й поглянемо на події, які відбулися в Донецьку, з точки зору звичайної людської моралі. Адже заборона громадянам України святкувати День незалежності своєї держави справді належить до розряду фантазматичних. Де, в якій країні може відбутися щось подібне? Мені дуже хочеться дізнатися, чи існує взагалі такий прецедент? У цьому випадку Салтиков-Шедрін відпочиває. Отже, хоча автор того чи ні, напрошується цілком конкретний висновок: у ватажків донецького клану з часу відомого протистояння 2004 року ні психологія, ні характер, ні звички принципово не змінилися. Те саме можна сказати й про численну армію донбаських чиновників — зокрема й судових.

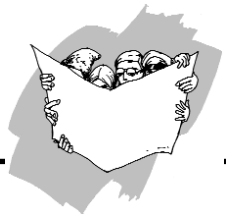
Р. С. Як виявилось, в нашому регіоні самотійну суддівську гілку влади виявити дуже важко. Навіть під мікроскопом. Який там поділ влади? Як бачимо, судова влада є продовженням влади виконавчої. І фактично не тільки не приховує цього, а й пишається своєю “високою належністю”. Так що залишається завершити цей матеріал банальною фразою: “Спасибі жителям Донбасу за суд такого екстра-класу!” А у зв'язку з тим, що суди практично діють як повноважні представники виконавчої влади, цілком доречно узагальнення: “Спасибі жителям Донбасу за владу...” І далі за текстом.

міськвиконкому до суду і подальшого рішення суду. Про можливість масових заворушень, коли в одному місці водночас проводять заходи організації “різного ідеологічного спрямування”. Таке навіть не ствердження, а лише припущення стало цілком “переконливим” доказом на користь заборони святкового заходу і для міськвиконкому, й для суду. Чудово! У цій позиції влади найбільше розчужує брак доказової бази, хоч би якихось “доказів”, прикладів минулих прецедентів. Позиція донецького міськвиконкому не викликає подиву. Те саме можна сказати і про позицію пана Седнева. Цілком зрозуміло, яке розпорядження він отримав від міської влади. Але суд? Треба ж було дотриматись хоч якоїсь пристойності. Як-не-як, стано-вище зобов'язує. Може, когось і зобов'язує, але тільки не донецький суд. Відповідачі просили суд надати їм статuti партій та інших громадських організацій, які підтвердили б наявність цих самих ідеологічних розбіжностей, через які представникам цих організацій небезпечно збиратися в один час в одному місці. (Окрім того, більшість організацій, які подали заявку — не полі-

гом десяти днів. Якщо сторона, що прогнала в судовому процесі, протягом цих десяти днів не подає апеляцію, рішення суду набирає законної сили. Отже, можна спробувати провести заплановані заходи, але при цьому не лізти на рожні, так би мовити, не дражнити гусей. Тому вони вирішили, що мітинг, молебень та святковий концерт повинні відбутися, а ось без ходи по проїжджій частині вулиці Артема можна обійтись. Учасники акції цілком благопристойно пройшли тротуаром до пам'ятника Шевченку (лише два невеликі квартали), провели мітинг, молебень, концерт і спокійно розійшлися.

Заради об'єктивності слід сказати: влада в усе, що відбувалося, не втручалася, та й приводу не було. Адже що відбувалося? Люди йшли тротуаром? Багато людей? Але де тут кримінал? На проїжджу частину ніхто не виходив. Поговорили “про щось своє” біля пам'ятника Шевченку, помолились, покляли до постаменту квіти? Теж не кримінал. Дивилися концерт? І тут жодного порушення немає. У Донецьку в святкові дні такі події не рідкість. Але, змушена змиритися з ходом подій 24-го серпня, щоб не викликати скандалу на весь світ, вла-

“Душа поета тягнеться до рідного слова,
здатного прояснити її сумніви”.

БЕЗ НАГОРОДИ — ДЛЯ НАРОДУ

Микола ШУДРЯ,
письменник, заслужений діяч
мистецтв України, лауреат
Національної премії
ім. Тараса Шевченка

Це вже третій випуск нарисів, а краще — дослідницьких етюдів, “Нехай не гасне світ науки” професора Василя Шендеровського. Сім років тому така науково-популярна передача двічі на місяць звучала в радіо-ефірі. Нові пошуки науковця оприлюднені лише окремим виданням. Тут розміщено більше півсотні матеріалів про математиків, фізиків, хіміків, астрономів, ботаніків, медиків та науковців гуманітарного напрямку. Всі вони поклали життя на вівтар свого народу. Це ті “апостоли правди й науки”, на прихід яких сподівався Тарас Шевченко.

Автор цього збірника — з енциклопедистів нашої доби. Він обізнаний у природничих і гуманітарних науках; персонажі — дійові особи української історії, хоча дехто з них працював за межами своєї Батьківщини, але вони — “наша слава, слава України”,

адже їхні таланти живилися соками тієї землі, де вони народилися й виросли. Звичайно, їх і чужинці зараховують до своєї еліти. Тільки ж це не зовсім справедливо! І Василь Шендеровський намагається повернути нащадкам привласнені здобутки синів козацької нації.

Матеріали у книжці розташовані за алфавітом прізвищ видатних діячів і винахідників світового засягу. Читаючи книгу, розумієш, з якими труднощами доводилося автору складати довідки про “зарубіжних” науковців, але набагато важче йому було розгледіти геніальну особистість зблизка — вдома й зібрати про неї потрібні матеріали.

Ми знайомимося на сторінках збірника — розширеного словника з іменами невідомих, забутих і знаних першопроходців у царині математики, фізики, хімії, мікробіології, ботаніки, літератури й мистецтва і навіть книгознавства. В. Шендеровський вибирає найславніших зі славетних, не лише викладає їхній життєпис, а й висвітлює найвизначніші заслуги.

Ось перелік портретів-постатей: Олександр Боргардт, Остап Волошак, Юрій Вороний, Георгій Гамов, Микола Голоняк, Рольф Гофман, Андрій Желехівський, Євген Лазаренко, Іван Олексинин, Остап Парасюк, Борис Раєвський, Микола Світальський, Борис Тимошук, Петро Шумило — загалом 51 ім’я!.. І для кожного з них знайдено “золоту нитку” діяльності: чим здивував світ, як прислужився людству, чому й коли згадував рідний край. Автор не вдається до розлогіх описів, проте знаходить влучні слова, щоб яскраво змалювати не лише досягнення, а й долю першовідкривача.

Усі нариси — невеличкі за розміром (5—7 сторінок). Але їхня “наповненість” надзвичайно потужна: тут і виклад біографічних відомостей, і досягнення для читача ознайомлення із самою проблемою, і, що найважливіше, доступне пояснення зробленого внеску в загальнолюдську скарбницю.

Серед світочів у Василя Шендеровського — і лауреати Нобеля, і творці міжнародного визнання, і

скромні науковці, які вчинили переворот у світовій науці. Хотілося б згадати київського математика Євгена Вікторовського (1926—1956). За свій болісно короткий вік, після фашистської неволі, він екстерном закінчив вечірню школу робітничої молоді, навчався на фізико-математичному факультеті і ще студентом розтлумачив своїм способом задачу, пов’язану з алгоритмом Чаплигіна-Перрона. Його перевели з першого курсу на третій, але не дозволили, з відомих причин, вступити до аспірантури. Згодом він читав лекції з фаху в КПІ. Близьке захистив докторську дисертацію. І хоча опублікував лише 6 досліджень, сяйво “математичного метеора” з роками не зникло: його наукові ідеї досі бентежать геніїв.

У такому ключі написано й інші етюди. За відсутності загальної енциклопедії із наукознавства видання Василя Шендеровського не тільки прилучає читача до високих знань, а й цікавить допитливих відкриттями і покликає патріотично налаштовану молодь пишати своїми історично величними попередниками, які безкорисливо служили рідному народові.

ПОВІСТЬ ПРО НАЦІОНАЛЬНЕ ПРОБУДЖЕННЯ

Петро ГНИДА,
м. Львів

Книга самбірського письменника і журналіста Миколи Сенейка “Покара” (Дрогобич, “Посвіт”, 2011, 272 с.) — це авторська інтерпретація про події часів перебування в окремо взятому районі. Хоч письменник у своїй повісті й описує вигаданий населений пункт Добровір, у читача не виникає найменшого сумніву, що йдеться саме про Самбірщину. Автор передає у творі тогочасну атмосферу, настрої людей, поведінку влади й революційних (членів місцевого товариства української мови, яке потім переформатували в осередок Народного руху). Головний герой твору — відповідальний секретар районної газети. Загалом повість можна було б уважати спогадами самого автора, проте М. Сенейко свідомо цього не робить, натомість залучає їх (спогади) у канву художнього тексту, що додає книзі підтекстів.

Назву повісті “Покара” автор характеризує (в особі журналіста) як писання “статей на чисте замовлення”, бо “таке завдання для нього — кара”. Хоча й зізнається, що “за тривалий час журналістської роботи” ніколи подібного не робив. Натомість “співчував хлопцям із відділу партійного життя”.

Власне, ота роздвоєність, агонія СРСР, що припадає саме на перебудовчі часи, проходить лейтмотивом і винесена у назву повісті. З одного боку — ще при владі комуністична партія, з іншого — дихає у спину старій владі нова, часи якої вже не за горами. І десь посеред цих двох сил стоїть герой твору: писати, маневрувати на межі, про речі колись заборонені й забуті, у ті часи було нелегко.

Події, про які йдеться у книзі, відбувалися на наших очах недавно, а сьогодні це вже інша епоха, котра стала історією. Усі ми знаємо, як творилася революція у Києві, Львові й зовсім мало, а то й нічого не знаємо про ті події на периферії. А вони були не менш цікавими й драматичними, як бачимо з повісті Миколи Сенейка “Покара”.

Перші мітинги й жовто-блакитні прапори, вихід із підпілля Греко-Католицької Церкви, протидія місцевій владі. Письменник відкриває психологію героїв твору, які творили історію краю або ж, навпаки, стояли на заваді її ході. Тут і перший секретар райкому партії, начальники районних відділень міліції, КДБ, прокурор. Із іншого боку — місцеві революціонери і народ, точніше, натовп, який у горнілі подій стає народом, нацією.

Змальовує письменник і так званих перекинчиків, які, наче щурі, тікають із потоплюючого червоного корабля. Оті, що ще вчора були відданими комуністичній марі, примазалися до нової сили. Більше того, намагаються якщо не очолити, то принаймні стати одними із...

Апогеем твору є перші демократичні вибори. Народ, привчений за часів тоталітарного режиму “голосувати” за єдиного кандидата, мав уперше можливість здійснити реальний вибір. І він його зробив. Хоча, як видно з повісті, демократичні сили набрали лише третину з депутатського складу районної ради, завдяки народній стихії, головою ради було обрано її представника. І, як наслідок, над ратушею замайорів національний стяг.

Далі події розгортаються, точніше, анонсуються автором: герою твору пропонують очолити нову газету районної ради, Україну ж чекають Декларація про незалежність, загальнонародний референдум і побудова нової, вільної держави.

ВІФЛЕЄМСЬКИЙ ВОГОНЬ МИРУ ЗАВІТАВ У «ПРОСВІТУ»

Євген БУКЕТ,
за матеріалами
www.vohon.plast.org.ua
Фото автора

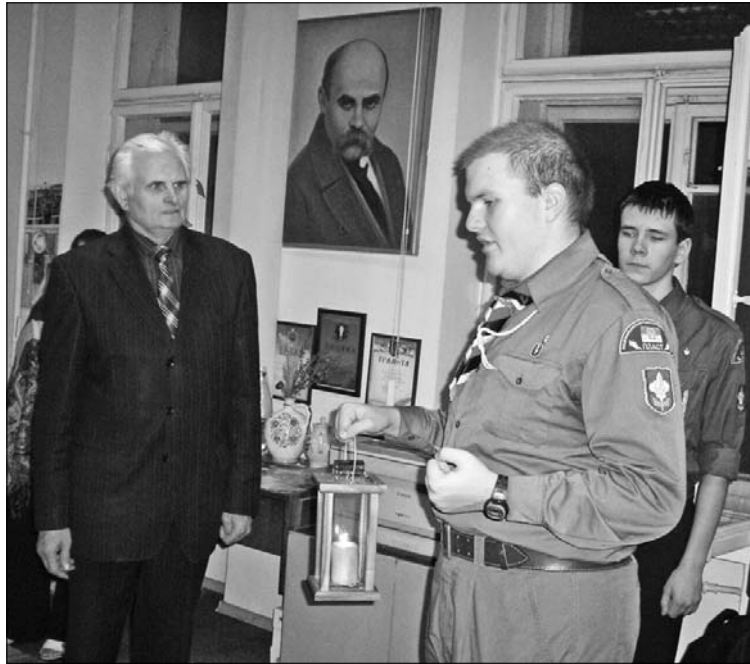
Цю прекрасну передріздвяну традицію — нести Віфлеємський Вогонь Миру — започаткувала 1986 року австрійська телерадіокомпанія ORF з міста Лінц. І одразу ж благодородну справу взяли в свої руки скаути.

Щороку представники ORF та австрійські скаути беруть вогонь на місці народження Ісуса Христа у Віфлеємі, а далі транспортують його літаком до Австрії. Після урочистостей у Віденському Кафедральному соборі естафета передається до сусідніх країн. Саме із рук у руки, від од-

ного скаутського осередку до іншого, Віфлеємський Вогонь долає безліч кордонів і потрапляє до всіх, хто чекає на світло тепла, миру, злагоди і сподівання, яке мандрує світом, долаючи кордони і єднаючи християн у переддень Різдва Христового.

В Україні Віфлеємський Вогонь поширюють члени Пласту — Національної скаутської організації України. Цього року пластуни дванадцятий рік поспіль перебрали Віфлеємський Вогонь Миру від польських скаутів і передають його українській громаді.

22 грудня пластуни завітали до секретаріату Всеукраїнського товариства “Просвіта” і редакції тижневика “Слово Просвіти”.

Вони передали вогонь просвітянам, а ті подарували членам НСОУ “Пласт” “Кобзарі” Т. Г. Шевченка. У скаутському поясненні — світло Віфлеємського

Вогню є символом тепла, миру та злагоди, а також душевного спокою, любові до людей і світу. Тож нехай любов буде з нами у Новому 2012 році!

Світлана ЯХНИЦЬКА,
м. Хмельницький

Доля наділила В. Міхалевського оригінальним талантом: любов до поезії Віталій Цезарійович поєднує з любов’ю до точних наук. Він кандидат фізико-математичних наук, доцент Хмельницького національного університету, працює в Центрі інформаційних технологій і технічного забезпечення Хмельницької філії ПАТ “Укртелеком”. А ще заступник голови Хмельницького обласного об’єднання товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка.

Віталій Міхалевський — автор чотирьох поетичних збірок. Недавно вийшла його п’ята збірка “Невиправний романтик, або Як я провів літо”. Це гарний дарунок не лише шанувальникам поезії. Нещодавно у Хмельницькій обласній державній телерадіокомпанії “Поділля-центр” відбувся творчий вечір Віталія Міхалевського “Невиправний романтик”. Цілий вечір звучали пісні на вірші ювіляра.

Поет якось дуже швидко завоював симпатії читачів. Після знайомства з його поезі-

ПОЕТИЧНЕ СОЛО ВІТАЛІЯ МІХАЛЕВСЬКОГО

єю відчуваєш, як прокидається в душі щось сокровенне, що глибоко дрімало в тобі, і ти починаєш переосмислювати багато речей, опинившись у силовому полі слова. Поезія Міхалевського глибоко лірична. Бальзак писав: “Кохання — то наслання! Воно породжує навіть геніальність!” Так і Віталій Міхалевський знаходить у коханні різні барви для свого натхнення.

*І що би я робив без тебе? —
Без крил твоїх, очей світлих?
Блідою цяточкою в небі
Все літо би промерехтів.*

(“Віра”)

Чарівна мелодика його поезій витікає з глибинної криниці народної пісні. Але поет ніколи не копіює як ремісник народний орнамент — він бере барви народнопісних вишиванок і створює свій оригінальний візерунок. Його майстерність беззапе-

речна. Ніжність поетичних рядків глибоко відчутна.

*Я візьму твою ніжність
з відкритих долонь,
У зелених очах грає море шалене.
І хмільних поцілунків нестримний вогонь —
Все я маю, бо ти є у мене.*

(“Падає сніг”)

Душа поета тягнеться до рідного слова, здатного прояснити її сумніви. Для Міхалевського рідна мова — цілий Всесвіт, населений образами дивовижної краси й гармонії:

*Усі мрії — про тебе і море.
Кожен подих мій — тільки для тебе.
Я приніс у цей вечір прозорий
Своє серце і зірку із неба.*

(“Невиправний романтик”)

Його слово вирає, переливаючись змістовими відтінками, збуджує думку, захоплює і вражає уяву читача.

«ЙОЛКА НА ПАЛКЕ»

Уляна ВОЛКОВСЬКА

У день Святого Миколая загорілася-запалала веселковими барвами головна ялинка України. Вона чи не з першого дня стала об'єктом насмішок і кпинів. Подейкували, що габаритна штучна “красуня” якось невпевнено стоїть і може впасти. Проте вистояла... Цього річний сорокаметровий гостроконечний конус, тобто — ялинка, нічим не нагадає лісову красуню. До Ватикану ж у подарунок відправили тридцятиметрову закарпатську живу смереку та ще сорок

ялинок зі Львівщини. А для столиці України згодиться і таке штучне одоробло — зась вам, українці! Ми бережемо природу. Але ж ми, як завжди, орієнтуємося на Європу. Словом, Київська влада вирішила підготувати новорічно-

різдвяні свята по-новому. Цікаво, а наступного року будуть ще якісь ну-хау?! Задля економії на конус можна напнути, приміром, зелений брезент (враження однако-ве!), а вигреш для міського бюджету — величезний!

На ялинку витрачено 20 тонн штучних гілок, на ілюмінацію — понад півтонни освітлення: гірлянда завдовжки 17 кілометрів, та іграшкові прикраси — різнокольорові кулі. А на вершині сорокаметрової “ялинки-красуні” унікальне авторське творіння — зірка з 3D ефектом. Цікаво було спостерігати, як монтажники прикрашають “витвір мистецтва” у шати стилю “Євро—2012”. Але коментарів від них не отримала: побачивши диктофон у моїх руках, вони прожогом кинулися геть...

Настя, школярка із Хмельниччини:

— Мені ялинка подобається, вона схожа на європейську.

Олена, студентка з Києва:

— Неправильно, що з України вивозять справжні ялинки, а тут встановлюють штучні. Дивися на цю ялинку і зникає святковий новорічний настрій. Хочеться, щоб вона була жива, охайна, не розцяцькована. Ця ялинка мені нагадає дитячу пірамідку у збільшеному вигляді.

Алла, менеджер із Києва:

— Мені подобаються живі ялинки. Тоді є відчуття свята, а ця — як конус. А те, що прикрашають її у стилі “Євро—2012” — це вже занадто. Новий рік — одне свято, а “Євро—2012” — інше, і змішувати їх не варто.

Віктор, дизайнер зі Львова:

— Цьогорічна новорічна ялинка — пластмаса та й годі. Наш український менталітет такий. Ми, мов папуаси, віддаємо найкраще, що маємо, за оці “буси”, якими прикрашають штучну ялинку. Одну ж можна було для мільйонів людей поставити. Наші чиновники на цьому не розуміються, а щось вирішують. Я ось фотографую фрагменти штучної ялинки для декору.

Надія, пенсіонерка з Києва:

— Згадую, як їхала колись на ялинку у клуб харчовиків на Кон-

трактовій площі. Тоді була у 8 чи 9 класі. Їхала з думкою: “А що ж буде через 50 років?” І що ми маємо — все перевернулося, все відібрали. Зараз так морально важко від цієї влади і від того, що вона робить... Мені здається, тим суком, що витирати ноги, обмотали ялинку. Це жахливо. До чого вона подібна? Конус якийсь. От як “парники” тут зробили, так і ялинку. Це ж треба додуматися — зняти красиві мармурові фонтани і поставити брудні “парники” із заплямованими вікнами. У мене немає відчуття свята, якимось образливо. Навколо все таке принизливе, убоге і обідране. Ця ялинка під лад Януковичу.

Володимир, учитель з Донецька:

— Примітивізація новорічної ялинки — дебілізація не тільки киян, а й усієї України.

Наталія АНТОНЮК

Казкар Сашко Лірник у святкові зимові дні залюбки подивився б фільми українських кінорежисерів “Пропала грамота” (1972 року, Бориса Івченка), “Поки маєш час” (1987 року, Бориса Шилленка), а ще “Чорний Козак” (Владислава Чабанюка за мотивами казки Сашка Лірника “Про вдову Ганну Шулячку, Чорного Козака і страшне закляття”).

Народний депутат України IV та V скликань Євген Гірник насолоджується фільмом “Ніч перед Різдвом” (1913 року, Владислава Старевича, екранізація повісті Миколи Гоголя).

Народний депутат України II—V скликань, экс-заступник Глави Секретаріату президента України Роман Безсмертний любить “Вечори на хуторі біля Диканьки” (1961 року, російського режисера Олександра Роу) та “Це прекрасне життя” (1946 року, американського режисера Франка Капри).

Народний депутат від БЮТ Юрій Стець на зимові свята відпочиває від телебачення. Депутат Київради від БЮТ Олександр Бригинець теж переконаний, що кіно — поганий гість на Новий рік та Різдво. “Як на мене, цей час найкраще присвятити близьким. А якщо у когось обмаль близьких, то запрошую на Хресцятник у наметове містечко”.

Народний депутат України від фракції БЮТ Віктор Уколов радить разом із дітьми подивитися “Різдвяну історію” (2009 року, екранізація повісті Чарльза Діккен-

НОВИЙ РІК ТА РІЗДВО — ЩО В ТЕЛЕВІЗОРІ?

На Новий рік і Різдво оживають забуті мрії, ми віримо, що станемо кращими, сподіваємось на дива в майбутньому. Хочеться чогось доброго і світлого. Збираємось родинно, святкуємо, а потім разом переглядаємо новорічні та різдвяні кіноісторії.

Нині їх дуже багато — зарубіжні режисери продукують масові кінострічки до зимових свят, які часто не вирізняються оригінальним і повчальним сюжетом. Тому сьогодні ми разом із відомими українськими політиками та творцями слова обиратимемо гарне кіно на Новий рік та Різдво.

са американським режисером Робертом Земекісом).

“Незважаючи на легку і пригоришню форму, фільм має високу мораль і просто переповнений духом Різдва. А ще я раджу на Святку вечерею обов'язково вимкнути телевізор, зібратися всією родинно за столом, де є 12 страв і, помолившись Богові, спробувати куті. Наступного дня всією родинно краще піти не лише у кінотеатр, а й до церкви, а потім привітати друзів колядками”, — такий святковий сценарій від Віктора Уколова.

Видавці та письменники брати Капранови вважають, що фільми “під свято” — жанр специфічний, тим паче в Україні, де “радянський спадок згадувати не хочеться, а українське нове кіно, на жаль, не знімають”. Тому вони самі вирішили створити святкову історію.

“На фільм грошей не маємо, тому це н'єса і називається вона

“Дід Склероз”. Ми б її залюбки подивилися, але, мабуть, це буде наступного Нового року”, — прогнозують брати Капранови.

Прозаїк та видавець із Мукачева Мирослав Дочинець любить “Вечори на хуторі біля Диканьки” та “Іронію долі, або З легкою парою!” (1976 року, російського режисера Ельдара Рязанова).

“Образні ряди і монологи знаю напам'ять, ці фільми випромінюють особливий настрій. Бо це більше, ніж кіно. Це радісно-сумовитий аромат таланту, принадливий подзвін із дитинства і юності”, — ностальгує Дочинець.

Письменник з Івано-Франківська Степан Прошок подивився б про Новий рік чи Різдво фільм, якого ще не бачив: “Це була б висока романтична мелодрама-алегорія про те, як Він і Вона, український хлопець та дівчина, шукають шляху до держави-

Ельдорадо. Вони йдуть, омріяний шлях то з'являється, то зникає, їх переслідує всіляка нечисть. Але вони знаходять одне одного! Знаходять самих себе. Українське Ельдорадо всередині кожного з нас. Його лише треба побачити, хоч це нелегко”.

А ось прозаїк і журналіста з Полтави Тараса Антиповича нудить від кіно: “Останнім часом терплю лише мультфільми. “Шрек”, “Кунгфу-Панда”, “Льодовий період”... Усі ці шедеври мають різдвяні випуски”.

Прозаїк і поет Павло Вольвач зараз мало дивиться телебачення, переглядає лише новини. Але охоче подивився б гарний фільм: “Який? Ще не знятий, — щось таке, як в оповіданнях Василя Портяка, наприклад. Або чорно-білий “Аккатоне” (фільм 1961 року, італійського режисера П'єсра Паоло Пазоліні)”.

Письменник Андрій Кокотюха не любить фільмів, проєктів, програм, книжок, віршів тощо, створених спеціально під якусь дату.

“Відвик дивитися телевізор саме на свята. Але пригадую, як років сім тому 1 січня по телевізору показали “Тутсі” (1982 року, американського режисера Сідні Полака): якісна комедія, але не суто новорічна чи Різдвяна. Отже, я б охоче переглянув старі добрі ко-

медії — тільки не радянські. Чи фільми з Аленом Делоном, Бельмондо, навіть про Фантомаса: аби там не було йолки!”, — розповідає молодий автор.

Для дитячої письменниці Галли Малик фільмом усіх часів є “Вечори на хуторі біля Диканьки”: “Магія картини супроводжує мене все життя. І жодні “легкі випаровування” (хоч я їх теж дуже люблю!) цього фільму в новорічну ніч не замінять!”

Родина письменниці та художниці Марини Павленко не зацікавлена в перегляді телепередач, але на зимові свята традиційно дивиться “Іронію долі...”, “Карнавальну ніч” (1956 рік, Ельдара Рязанова) та комедію “Сам удома” (1990 рік, американського режисера Кріса Коламбуса).

Відколи у письменника та редактора Юрія Винничука з'явився швидкісний Інтернет, він відмовився від телевізора.

“На свята хотілося б бачити щось українське, а його немає. Тому мої кіноуподобання на Новий Рік та Різдво нічим не відрізняються від буденних. Із задоволенням перегляну якусь екранізацію Чарльза Діккенса. Там завжди захоплива історія і хепі-енд”, — розповідає Винничук.

Новорічні свята — не лише чудова нагода переглянути цікаві кінострічки, це можливість пригадати захопливі зимові історії з власного життя. А хтось, може, цього року стане автором найліпшого святкового сценарію.

Щасливого Нового року та Різдва Христового!

Євген БУКЕТ

Проект стартував у серпні з експедиції до Макарівецького району, що на Київщині. Наприкінці листопада за підтримки ГО “Земляцтво житомирян” редактори Вікіпедії і краєзнавці відвідали Коростенський район Житомирської області. А у грудні відбулася третя українська Вікіекспедиція до Василькова та четверта — до берегів Дністра. Її головним пунктом було відвідання Качківки — місця народження українського правозахисника Миколи Кічмаря. Відзняті фотоматеріали (а зроблено в чотирьох експедиціях понад тисячу світлин) розміщуються у Вікісховищі для ілюстрування статей Вікіпедії на умовах ліцензії CC-BY-SA 3.0 Unported.

Учасники вікіекспедиції на Коростенщину 26 листопада відвідали районний центр Коростень (Купальню Княгині Ольги, Військово-історичний комплекс “Скеля”, пам’ятник Князю Малу) та села району Ходаки (дендропарк), Сингаї (хату-музей поета Василя Юхимовича), Беги, Михайлівку, Васюковичі, Грозине. О 16 годині у дерев’яній церкві 1772 року побудови в селі Межирічка учасники Вікіекспедиції приєдналися до всеукраїнської акції “Запали свічку”, вшановуючи пам’ять невинно убитих жертв Голодомору в Україні.

Другий день Вікіекспедиції до Коростенського району розпочався знайомством зі школою-інтернатом, парком і зоопарком в с. Ушомир. Потім маршрут експедиції пролягав через с. Поліське до Вигова, де зведений пам’ятник Гетьману України Івану Виговському, і Давидок, де збереглася хата, покрита соломом.

Хата під соломом в с. Давидки Коростенського району

Фрагмент експозиції Васильківського історико-краєзнавчого музею

ЯСКРАВІ ПРОЯВИ УНІКАЛЬНОСТІ

Поточного року ГО “Вікімедіа Україна” започаткувала проект “Вікіекспедиції”, який має за мету впродовж найближчих кількох років сфотографувати всі населені пункти України й доповнити цими світлинами статті про них у міжнародній інтернет-енциклопедії Вікіпедії. Складаючи маршрути експедицій, редактори Вікіпедії намагаються включити до них найцікавіші об’єкти історико-культурної спадщини. Тому подорожі відбуваються за підтримки Національної спілки краєзнавців України, Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка, а також місцевої влади. Учасники Вікіекспедицій уже відвідали понад 100 населених пунктів України та Молдови.

Шорсівці представники Вікіпедії зафіксували дерев’яну Свято-Дмитріївську церкву XVIII століття. Цікавим було знайомство з

Пугачівським дитячим будинком, де в одному з корпусів колись розташовувався католицький костел, із дзотом Коростенського укріпрайону в с. Ришавка, гранітним кар’єром у Кам’яній Горі, пам’ятним знаком на честь загиблих 1955 року воїнів ОУН-УПА Романа і Лиса в с. Сушки, капличкою для подорожніх неподалік Сушок, селами Новина та Білка.

Експедиція у Василькові проходила в супроводі голови Васильківського міського осередку НСКУ Олександра Івановича Бабича. Члени делегації відвідали Васильківський історико-краєзнавчий музей, який поки що перебуває в приміщенні Будинку культури, а також заплановані об’єкти: дитинець, посад, оборонну лінію кінця XVI—середини XVIII століття, Собор Антонія та Феодосія, інші християнські храми, штаб дев’ятого гусарського київського полку, річку Стугну,

Фото на згадку про зустріч редакторів Вікіпедії з керівництвом м. Василькова

залізничну станцію Васильків II тощо.

Учасники експедиції до берегів Дністра подорожували залізницею і відвідали не лише села Вінницької області, а й Молдову (яка, до речі, досі не має власного розділу Вікіпедії). Окрім Качківки, редактори Вікіпедії побували в селі Цекинівка і селищі Турбів, а також у молдовських містах Атаки і Сороки та селі Велчінець.

17 грудня 2011 р. у Києві, в приміщенні Всеукраїнського то-

вариства “Просвіта” ім. Тараса Шевченка, відбулися щорічні збори членів громадської організації “Вікімедіа Україна”. Згідно з рішенням зборів, Вікіекспедиції мають стати одними з наймасштабніших подій у житті “Вікімедіа Україна” та української Вікіспільноти 2012 року. Їхню локалізацію планують розширити на всю Україну та почати обмін досвідом проведення експедицій з іноземцями. Цьому має сприяти, зокрема, проведення у квітні в Харкові Другої української Вікіконференції, на яку запросять редакторів Вікіпедії з Польщі та Росії. Також “Вікімедіа Україна” планує найближчим часом видати на умовах вільної ліцензії оперу “Сокіл” Дмитра Бортнянського з перекладом лібрето Максима Стріхи в рамках проекту “Світова класика українською”.

Найбільшим багатством у сучасному інформаційному суспільстві стає самоідентифікація, унікальність, яка виокремлює кожного з нас в умовах глобалізації. А найяскравішим проявом унікальності є належність до тієї чи іншої нації, територіальної громади, району, області, держави. Знання про рідний край сприяють самоідентифікації кожного з нас, а Вікіпедія допомагає ділитися цими знаннями зі світом.

Будівля залізничної станції Васильків II

Васильківський дитинець

Купальня княгині Ольги на річці Уж у Коростені

Василь КЛІЧАК

У п'ятницю 16 грудня у Французькому культурному центрі відбулася презентація книжки “Сад божественних поезій: тисячоліття французькомовної любовної лірики”, тематична антологія Х—ХХ віків, том перший. Переклад із французької, упорядкування, передмова, довідки про авторів і примітки Всеволода Ткаченка. Ошатне, розкішне видання здійснено у рамках Програми сприяння видавничій справі “СКОВОРОДА” Посольства Франції в Україні та Міністерства закордонних справ Франції. Книжка побачила світ у видавничому центрі “Просвіта”.

Окрім того, що до книжки увійшли майстерні переклади з французьких поетів, присутні відзначали також чудове художнє оформлення, дизайн і верстку видання, які

АНДРІЄЧКУ, АНДРІЙКУ, АНДРІЮ!..

здійснив художник-дизайнер Андрій Вишневецький. На превеликий жаль, за чотири дні до презентації Андрій Романович відійшов у засвіти. Жорстока хвороба була неблаганною. Прожив він усього 48 років, мав божу іскру — яскравий творчий талант, талант художника, талант книжкового ілюстратора.

Від часу заснування видавничого центру “Просвіта” Андрій співпрацював із нами, виконував замовлення щодо ілюстрування видань, дизайну текстової частини. Можна дібрати гарну книжкову полічку із книг, які проілюстрував і зверстав Андрій Вишневецький. Це насамперед

книги серії “Шкільна бібліотека”: “Дівчина з легенди. Маруся Чурай”; Юрій Лавріненко. “Розстріляне Вівродження”; Василь Королів-Старий. “Нечиста сила”; Іван Франко. “Я не жалуюсь на тебе, доле...”; Андріан Кашенко. “Оповідання про Військо Запорозьке низове”; Леонід Глібов. “Цяцькований Осел”. До цих книжок треба ще додати любовно й із вишуканим смаком оформлені такі: Олександра Яценко. “Бандуристи, орли сизі”; Борис Дорошенко-Товмацький. “Симон Петлюра. Життя і діяльність”; Вадим Пе-

па. “Україна в дзеркалі тисячоліть”; Анатолій Погрібний. “Захочеш і будеш”; Андрій Кондратюк. “З вишневого саду”; Любков Голота. “Сотворіння”; Михайло Навенко. “Художня література України”; “Я син свого народу”. Наукова спадщина Михайла Максимовича; Борис Яценко. “Слово о полку Ігоревім як історичне джерело”; Ольга Малюта. “Просвіти” і українська державність”; Упорядник Ярослав Гаврилюк. “Крути. Січень 1918 року”; Даніел Крман. “Подорожний щоденник (Itinerarium 1708—1709)”; Володимир Різун. “Теорія масової комунікації”; Роберт Деснос. “Баєчкописеньки і квіткописеньки”. Переклав із французької Всеволод Ткаченко.

Цей перелік я міг би ще продовжувати, та ловлю себе на думці, що навіть про кожну із перелічених книжок можна сказати, що вона — подія у культурному житті. Про це говорили на презентаціях, писали в пресі, зокрема в “СП”.

Залишилася така полицка з книгами удома в Андрія, де глибоко сумують за ним дружина Олена і дочка Анна. Така полицка є і в його батьків Галини Йосипівни і Романа Гнатовича, які ще з дитячих Андрієвих літ мріяли про те, що син стане художником.

Поволі, з року в рік розцвітав його талант. У часи перебудови, на початку незалежності в нього був цикл картин, названих рядками з Тараса Шевченка. Глибоко символічні, з прихованим боєм за майбутнє України, ці картини і сьогодні хвилюють душу, не втрачають своєї енергетичної закованості.

Нам дуже бракуватиме Андрія. Його спокійної розсудливості, уміння оцінити будь-який факт чи явище, зробити йому безпомилковий аналіз, а також бракуватиме його неповторного почуття гумору, широго і невідомого.

Дуже шкода, що в розквіті сил ідуть від нас скромні трудівники, художники, що проникливим внутрішнім зором бачать реальність, бачать поведінку тих, хто, як і вчора, намагається всюди встигнути, щоб запобігти ласки у тих, хто ножем одкрає ласі шматочки з панського столу. Вони, художники, це добре бачать, але ніколи не вдаються до такого самоприниження. Це не для них. “Художнику немає скutih норм...” Таким запам'ятається мені Андрій Вишневецький.

Андрієчку, Андрійку, Андрію!
Прости мені. Тричі прости.
Хай буде земля тобі пухом.

Ольга СТАДНІЧЕНКО,
кандидат філологічних наук,
завідувач кафедри українознавства
Запорізького національного університету

...Уже давно на філологічному факультеті Запорізького національного університету не збиралося разом стільки поетів, акторів, композиторів, співаків, журналістів... Хоча привід був сумний — вечір пам'яті поета Анатолія Захаровича Рекубрацького, який 7 жовтня 2011 року тихо відійшов за обрій на спочин на 66-му році життя.

А прийшли “люди моєї пам'яті”, ті, хто приходив до нього на день народження — 21 листопада — майже завжди: син Анатолій та донька Наталка, друзі, побратими, колеги по перу, шанувальники його таланту, викладачі та студенти філологічного факультету, ровесники, люди навіть старші і молоді. Щоб пом'янути, щоб поділитися ще свіжими спогадами, які не встигли вичахнути, щоб сказати, можливо, те, що не сказали за життя. А в університеті зібрався тому, що А. Рекубрацький, як і його дружина й діти, є випускником українського відділення філфаку. Поет з особливим пієтетом ставився до своєї alma mater, викладачів і самого фаху вчителя, вважаючи, що “вчитель — то наше звання найвище, чи ви — професор, чи ви — поет”, любив наш університет і завжди приходив сюди на творчі зустрічі зі студентами, ніби знову на іспит.

Люди моєї пам'яті.

Хто я — без вас — на світі,

Ким ти єси, людино,

Без тих,

хто знає тебе?!

Люди моєї пам'яті.

Всі ми потроху минаємо.

Всім буде трішки пам'яті.

Можже, й непам'ять когось.

Радість єдина наша —

Щось таки ми залишаємо.

Я не боюсь залишати.

Я не залишити боюсь.

Анатолій Рекубрацький залишив свої поезії нам, щоб почуття мандрували від однієї душі до іншої, торкаючи раптовим пе-

реживанням вічності. Навіть більше, бо крім текстів, він залишив свою історію, свій ліричний образно-осмислений сценарій життя.

Степовик від народження, українець не за призначенням, а за духом, тихий мудрець із народу із влучним прізвиськом Ворожбит жив скромно і ненав'язливо, без претензій на супергеніальність і зверхність, був щасливим від того, що любить усе прекрасне і земне, і говорить людям правду. Життєва, творча доля Анатолія Рекубрацького сьогодні заслуговує на возвеличення і людську пам'ять.

Перше слово про незабутнього поета, його дитинство, перші кроки в літературі, про цікаві, не відомі багатьом штрихи до його портрета виголосив патріарх запорізької літератури, засновник і упродовж 30-ти років незмінний (до 1998 р.) голова Запо-

НА ЗОЛОТОМУ БЕРЕЗІ ПЕЧАЛІ...

різької обласної організації НСПУ, “літературний батько” поета — Петро Ребро. Саме він зробив цей захід не трагічно-печальним, а по-народному мудрим, заглиблено філософським і дотепно-земним. Він сказав, що “Анатолій був шляхетним, не просто інтелігентним, а саме шляхетним, не здатним на брудні інтриги, він не знав, що таке чорна заздрість, він був талановитим, а до того ж ще й дуже світлим. ...Для мене він не помер... Коли звучать його поезії, пісні, гуморески, я переконуюсь, що Толя живий, він серед нас і вчить, як треба жити на цьому світі”.

Побратими, колеги наголошували, що А. Рекубрацький був письменником, котрий жив, творив, мав громадянську позицію, був українцем до останнього свого подиху. Старі друзі та “однокашники” — письменники Олександр Аблішов і Костянтин Сушко, доктор філологічних наук Віталій Шевченко, народний артист України Олександр Гапон, народна майстриня

Ніна Марюха, однокурсник Віктор Панасенко своїми простими, широкими й невимовними розповідями створили відчуття присутності. В аудиторії було враження, ніби це творча зустріч у одному колі з Анатолієм Рекубрацьким, і спілкуємося, слухаємо пісні на його слова та просто мріємо разом із ним. Воскресити і відтворити образ людини — це, напевно, і є найкращий спосіб вшанувати пам'ять про неї.

“Анатолій Рекубрацький не просто дивував нас своїм життям, а був справжнім українцем, який вишивав своє слово червоними і чорними нитками”, — схвилювано і зво-

рушливо звучали слова поетеси Любові Геньби, яка з особливою вдячністю зверталася до Поета, говорила про те, що саме він широко сприяв її творчому становленню. А поет Володимир Віхляєв назвав А. Рекубрацького своїм літературним учителем, який учив жити і виживати українськомовному поету в іномовному середовищі нашого міста.

І в кожному виступі — слова вдячності Анатолію Захаровичу за те, що був поруч, підтримував, допомагав, дарував тепло своєї душі, був шедрим на вдачу, надзвичайно дотепним і кмітливим. Колеги-журналісти згадували, що як політичний оглядач він дивував усіх проникливістю і вмінням передбачати події. Він двічі вигравав конкурс політичних провідців України з дивовижною точністю передбачень майбутнього — 97,3 %.

“Поет живе, доки його слова відбивають ритм у чиємусь серці”, — лейтмотив багатьох виступів. Пісні на слова поета теж

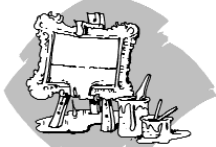
продовжують його творче життя. Особливо ті, що вже стали майже народними. Композитор-пісняр Анатолій Сердюк нагадав про те, що їхня пісня “Неподільна булава”, написана ще далекого 1993 року, набула саме такої слави. Її довгий час “крутили” навіть у Верховній Раді України, а під час Помаранчевої революції вона звучала на Майдані Незалежності, її по кілька разів на день транслювали українське радіо й телебачення. І знову залунало до болю актуальне і майже хрестоматійне:

*Булави не можна
поділити, хлопці,*

*України також
не дамо ділити.*

*Доки буде жити
дух наш запорозький,
Доти Україна
буде в світі жити!*

Так міг написати тільки справжній українець, великий патріот, якому в душі боліла Україна.

Уляна ВОЛІКОВСЬКА
Фото Олесь ДМИТРЕНКА

ЯНГОЛЕ МІЙ, ОХОРОНЦЮ...

Сто янголів! І всі з різних матеріалів, що використали художники й майстри. Це справжній мистецький рай у Національному музеї українського народного декоративного мистецтва, який створили сорок київських митців. І це попри те, що у художників відбирають майстерні, підвищують плату за комунальні послуги...

Тема янгола — найулюбленіша для українських керамістів (Н. Ісупова, А. Ільїнський, М. Галенко, І. Норець, В. Томашевська), склярів (В. Дудін, І. Зарицький, С. Кадочников), емальєрів (О. Бородай, Ю. Бородай, Т. Ільїна), майстрів художнього текстилю (М. Базак, Г. Дюговська, Л. Жоголь, І. Кіршина, Н. Пікуш, Н. Борисенко) тощо. Кожен із них створив свого янгола-охоронця з глини, шамоту, тканини, дерева, художньої емалі... Словом — цілий пантеон янголів із різними характерами: ось задуманий і сумний, ось грайливий із сопілкою, цей із книжкою, а той уквітчаний, наче дерево життя, один тримає ніжне серце у руках, а інший — із чорним та білим крилом... І кожен наче зазирає тобі в душу, промовляючи про вічне.

— Я вирішила, що виставка янголів буде цікавою і символіч-

ною, якщо зібрати різноманіття робіт наших художників. Рік тому ми цю ідею висловили музею, з яким співпрацюємо з 2008 року. Концепція дуже проста — зробити світлу радісну виставку, щоб нічого не нагадувало про наш складний суперечливий час, — розповіла автор і куратор проекту, президент Української секції Міжнародної асоціації арт-критиків АІСА Зоя Чегусова.

Лейтмотив виставки — тема ніжності й світла, проте не такий уже й ідеальний цей простір. Не випадково зустрічає і проводить

глядача не “солоденький” янгол із пухнастими крильцями, а пост-модерністська іронічно-саркастична композиція “Вертеп” кераміста Андрія Ільїнського. Це символ сьогодення, бо наше життя нагадує ляльковий театр, де добро дуже часто перетворюється на лихо. Як змінюється людський характер, так і янголи Андрія Ільїнського можуть бути різноманітними за формою, властивостями, образами. Це своєрідна складна конструкція масок, спостерігаючи за якими, можна упіймати метаморфози нашого часу.

— Тему янголів я побачив не так, як хотілося б організаторам виставки. Мені здається, що в наш суперечливий час світоглядний образ янгола став нестійким... Янголів я не бачив, а ось людей, конструкцій, форми — так... Тому перед вами не зовсім янголи, а істоти з іншого виміру, які “начепили” крила, — говорить майстер.

Якщо повертатися до нашого повсякдення, сповненого негативу, сірості й нестримного потоку проблем, то складається враження, що передріздвяна виставка “Янголе мій, охоронцю мій!” — це відповідь працівників культури на те засилля бездуховності, яке панує в Україні. Це молитва. Тут у кожному янголі живе своя молитва за художнє мистецтво та спільна молитва за нас, українців, і нашу святую землю.

СЛОВО *Прогвіти*

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

ПЕРЕДПЛАТА — 2012

Вартість передплати
(з доставкою і поштовими витратами):

Поштовий індекс — 30617, сторінка 68 в “Каталозі”

на 1 місяць	9 грн 37 коп.	на півроку	53 грн 37 коп.
на 3 місяці	27 грн 51 коп.	на рік	105 грн 54 коп.

Ви — зі “Словом Прогвіти”, бо це — Ваша газета!

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Прогвіти”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Любов ГОЛОТА
Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),
Ярема ГОЯН,
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Іван ЮЩУК

Заступники головного редактора
Петро АНТОНЕНКО
279-49-47,
Євген БУКЕТ
279-39-55

Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК

Відділ прогвітянської роботи
Надія КИР'ЯН

Відділ культури
Микола ЦИМБАЛЮК
279-49-47

Відділ літератури
Марія КУЧЕРЕНКО
270-55-57

Відділ коректури
Тетяна ЩЕРБАК
Ірина СТЕЛЬМАХ
278-63-69

Комп'ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК,
Олег БЕССЬКИЙ
278-63-69

Кореспонденти
Наталія АНТОНЮК,
Уляна ВОЛІКОВСЬКА

Черговий редактор
Уляна ВОЛІКОВСЬКА

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.org
http://prosvitanews.org.ua

Видруковано з готових фотоформ на
комбінаті “Преса України” у середу.
Зам. № 3301252
Наклад у грудні — 18 800

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Прогвіти”
обов'язкове.
Індекс газети
“Слово Прогвіти” — 30617

Наталія АНТОНЮК

ПРО ВІНКИ І ТРАДИЦІЇ

Femen з’явився 2008 року. Лідери руху — Анна Гуцол і дві Шевченко — Інна та Олександра. “Прославилися” дівчата 2010-го: під час президентських виборів вони піднімали блузки на виборчих дільницях і розмахували транспарантами з написом: “Досить гвалтувати країну”.

Потім були акції проти жіночої проституції під гаслом “Україна — не бордель!”, “Немає води в крані — миюсь на Майдані”, “Грьобані БАНшники” — проти запровадження цензури в Інтернеті, проти масової загибелі мешканців столичного зоопарку — “Зооморг” тощо.

А ще вони запам’яталися провокацією на Хрещатику біля Печерського суду. Коли зачитували вирок экс-прем’єру Юлії Тимошенко, активістки видерлися на балкон ЦУМУ із плакатом “Ю і Я — одна уйня” та розкидали згори листівки “Включи розум! Зрозумій головне: Тимошенко = Янукович”.

Вони завжди з’являються раптово. “Вона височила з-за вугла, як козак з маку”, — так іронічно описує Іван Нечуй-Левицький у “Кайдашевій сім’ї” появу Мотрі. Втім лідерки Femen втілюють у собі нехтування народними традиціями, народною етикою і народною мораллю.

“Оголені мотрі” на кожній акції — і в спеку, і в холод — завжди використовують один елемент акцентування уваги — вінок.

Сплетений із квіток і трав, оздоблений яскравими стрічками віночок — один із найдавніших українських символів. Образ української дівчини неможливий без гарно увінчаної квітами голівки. Вінок — не тільки прикраса, а й символ українського життя. Вінок символізував чистоту і цнотливість нареченої. Якщо дівчина зазнала сорому до весілля, вона втрачала право його носити або на знак ганьби їй одягали половину вінка.

Дівчата з Femen порушують цю споконвічну українську традицію, ламають стереотип української дівчини — чистої й скромної. Свідомо чи несвідомо Femen створюють образ звulьгаризованої українки. Проводячи акції проти торгівлі жіночим тілом, їхній посыл до суспільства — ми доступні.

СВОБОДА І БЮСТГАЛЬТЕРИ

Ідея протестувати тілом не нова: жіночі топлес-акції мають чи не столітню традицію. Ще в 1920-х роках ранньорадянській емансипаційний проект був позначений жіночими вуличними маніфестаціями з оголенням під гаслом “Геть (буржуазний) сором!”.

Із 1970-х років і до сьогодні феміністки на Заході протестують, оголюючи груди, — це їхній виклик проти дискримінації. А навіщо роздягаються Femen? Активістка жіночого руху 23-річна Олександра Шевченко вважає, що жінці не можна сидіти і чекати, поки їй щось дадуть. Потрібно йти і брати. “Топлес — така форма протесту, яка розв’язує одразу дві задачі: по-перше, ми привертаємо увагу до певної проблеми в суспільстві, а по-друге, прагнемо зробити жінку вільною, бо роздягання — це алегоричний спосіб очищення, можливість зняти з себе всі заборони і стереотипи.

Одяг відображає соціальне становище жінки: чим більше вона одягнена, тим більш пригноблена чоловічим світом. Найбільш закутані жінки у мусульманських країнах, де чоловіки дають “прекрасній половині людства” мізерні права. Тому ми хочемо зняти цю паранджу, точніше — українську сорочку, щоб звільнити жінку”.

ГОЛА ПРАВДА ФЕМЕН

Для того, щоб привернути увагу, треба здивувати. Саме це золоте правило маркетингу використовує жіночий рух Femen, учасниці якого влаштовують акції протесту топлес. Уже три роки епатажні дівчата з провінційних містечок підкорюють столицю. Сьогодні ми спробуємо з’ясувати, що таке Femen і яке його значення в українському соціо-політичному просторі.

За логікою Femen, роздягнувшись, жінка стане вільною. Але чи залежить рівень внутрішньої свободи від довжини спідниці і відсутності бюстгальтерів? Країнами правлять жінки у строгих ділових костюмах, а не дівчата у куцому одязі. А відверте вбрання пропагують продажний шоу-бізнес і деякі сучасні жіночі журнали: ловимо забезпечених чоловіків на сексуальне і коротке. “Трудно вірити, щоб погану одіж могла носити якась ідея гарна”, — так лаконічно говорила Леся Українка.

Олександра Шевченко переконує, що найефективнішим ненавчальницьким методом є роздягання, бо це шокує, порушує стереотипи: “Спочатку було дуже страшно, важко зважитися на перший крок. Але я завжди роздягалася зі словами: “Якщо не ми, то хто?”. Потім зрозуміло, що нічого страшного не відбулося. Роздягання — не моральне згвалтування особистості”.

Вона вважає, що як жінка зробила все для зміни ситуації в нашій державі: “Це викликає гордість, бо мій крок “зачепить”, змусить задуматися, що з Україною і українськими жінками щось негаразд, коли вони готові роздягатися”.

Справді, з українськими жінками щось не так. З Україною щось не так. Хоч Femen має бойовичне гасло “Прийшла, роздяглась, перемогла”, але перемоги цього жіночого руху сумнівні — їм не вдалося скасувати жодного політичного рішення.

Якщо боротися, то боротися до кінця. Але той, хто роздягається, налаштований не на боротьбу, швидше навпаки — на примирення.

“СТО ДІЄВИХ ГРАНАТ”

“Одного разу ми з дівчатами і Анною Гуцол влаштували у неї вдома “піжама-паті”, де написили вина, наїлись цукерок і вирішили робити жіночий рух у столиці. Чо-

мусь назвали його Femen. Це слово з латинської означає “жіноче стегно, кістка”, — розповідає Олександра історію виникнення Femen.

Активістки намагалися організувати топлес-діяльність у Дніпропетровську, але через кілька днів після акції на ім’я ректорів навчальних закладів, де навчаються дівчата, прийшли неофіційні листи із СБУ, у яких рекомендували щось зробити із діяльністю студенток. У Дніпропетровську все “заглохло”.

У Хмельницькому, звідки родом активістка Олександра Шевченко, Femen теж важко робити, бо, за її словами, “це мале місто, де важко ігнорувати суспільну думку”. Виходить, що у Києві моральні бар’єри занадто низькі?

Femen має дві категорії активістів: армію “солдаток”, які готові у будь-яку хвилину вийти топлес, та велику кількість учасниць, які не роздягаються, а допомагають організації. “В усьому світі “солдаток” близько п’ятдесяти — це сто дієвих гранат. Щоб зробити великий вибух, тротилу теж треба небагато”, — впевнена Олександра.

Лідери руху мають великі амбіції — підкорити Європу. “Зараз важливо зробили осередки Femen у європейських столицях, бо робити революцію з Хмельницького неможливо”, — переконує Олександра. Лідери жіночого руху планують розбудувати міжнародну мережу Femen та стати депутатами Європарламенту від Femen.

Швейцарія, Італія, Ватикан, Франція — ці країни ввійшли до маршруту осінніх акцій протесту Femen. Протестували проти відомих своїми сексуальними скандалами політиків Сильвіо Берлусконі й Домініка Строс-Кана, а також проти патріархальної пропаганди Ватикану й проституції.

ЩОБ ЗУПИНИТИ, ТРЕБА НЕ «ВЕСТИСЬ»

У день Святого Миколая Femen “робив революцію” в Мінську. Три учасниці руху — Інна Шевченко, Оксана Шачко й Олександра Немчинова біля будівлі КДБ влаштували акцію протесту проти режиму Олександра Лукашенка. Свій “топлес-виступ” Femen приурочив до річниці подій на Площі Незалежності, де рік тому розігнали акцію протесту після парламентських виборів.

Пізніше український інформаційний простір сколихнула новина “Femen зник в Білорусі”. Поки ЗМІ “мусолили” повідомлення, Інна Шевченко успішно вийшла на зв’язок і повідомила, що її і двох соратниць на вокзалі Мінська захопили “міліція і КДБшники”, зав’язали очі й цілу ніч возили в автобусі, “завезли в ліс, облили олією, примушували роздягатися, погрожували підпалити, погрожували ножем, яким пізніше відрізали волосся” і при цьому знімали все на відеокамеру.

“Інформаційна перчинка” українцям сподобалася — видання смакували подробиці “знущань” над дівчатами з Femen. Інформаційна куля обростала новими, детальнішими подробицями, що підкидали вже самі дівчата, які благополучно повернулися на батьківщину.

“Месиджів” Femen в Італії не зрозуміли. Принаймні багатотисячна громада українських заробітчанок сприйняла виступи оголених українок як величезну шкоду для іміджу України.

У Цюріху зі швейцарською активісткою Femen робили акцію протесту проти секс-індустрії “Жінка — не товар”. “Дівчині 27 років, у неї є маленька донька, яка не соромиться матері, а розповідає про неї діткам у дитячому садочку”, — пишається побратимкою Олександра.

“У Європі така сама пуританська, дещо лицемірна спільнота, як в Україні. Вони також бояться роздягатися. Але європейці ліберальніші, у них є культура протесту”, — зробила висновок лідер руху.

Femen “засвітився” в Америці: українки, які живуть у Нью-Йорку, провели акцію протесту проти свавілля влади над активістами Осури Wall Street. Також влаштували топлес-мітинг біля храму Христа Спасителя у Москві — таким чином вони підтримали російську опозицію. До речі, дівчата поводитися так експресивно, що охорона храму прийняла їх за “хворих” або “під чимось”. Перехожі умовили охоронців не затримувати українок. Femen також виступає проти чоловічого деспотизму і вимагає звільнення жінок мусульманського світу. Може, побачимо Femen у Саудівській Аравії?

РАДИКАЛЬНА ПАТОЛОГІЯ?

Femen називає свою діяльність “гіперрадикальним ексгібіціонізмом”. Психіатри говорять, що ексгібіціонізм — це патологічна форма сексуальної поведінки, яка проявляється в отриманні сексуального задоволення внаслідок демонстрації своїх статевих органів у громадських місцях.

Ексгібіціонізм буває помилковий (хуліганство) і справжній (патологічна сексуальна поведінка, коли хвора людина втрачає над собою контроль). Причини ексгібіціонізму — певні психічні розлади, захворювання головного мозку органічної природи, алкоголізм. Ексгібіціоніст прагне отримати від жертви певні емоції, найчастіше подив, страх або цікавість. Інша реакція не доводить його до задоволення і часто викликає агресію.

Лідери Femen у своїх акціях не лише роздягаються, вони нерідко імітують перед громадськістю ставовий акт. “Ми лякаємо політиків заради суспільного блага, підставляючи свої тіла на поталу міліції та СБУ”, — говорить Олександра. До речі, справжні ексгібіціоністи нерідко мають садистські нахили.

Іхня діяльність — чи то хуліганство, чи то патологія, в будь-якому разі має в своїй основі психологічну дисгармонію.

СПОНСОРИ

В Інтернеті можна знайти чимало версій про фінансування Femen різними політичними партіями з України та Росії. Минулого року ЗМІ “зловили” разом Олександрі Шевченко і экс-міністра України з питань надзвичайних ситуацій Нестора Шуфрича. Інтернет-користувачі поєднують діяльність Femen з одним із публічних людей України — Вадимом Рабиновичем.

Щодо фінансування жіночого руху північними сусідами: логотип Femen розробив відомий російський дизайнер Артемій Лебедев. За словами активісток, це подарунок на їхній другий день народження. “Логотип як подарунок від Лебедева — це не тільки приємна, а й знакова для нас подія, яка свідчить, що ми рухаємося у правильному напрямку”, — повідомила Анна Гуцол.

Самі дівчата відмежовуються від питань фінансування. “Наша ідея, популярність і визнання у світі дають нам змогу заробляти гроші на розвиток жіночого руху та бути фінансово незалежними від будь-яких структур або особистостей, які б хотіли впливати на нас, — завульовано відповіла Олександра. — Ми роздягаємось за ідею, а не за гроші. Це трагедія, що українські політики зганьбили своїми оплаченими мітингами ідею протесту”.

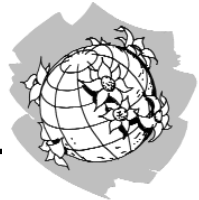
НАЙБІЛЬШИЙ АФРОДИЗІАК — РОЗУМ

“Українки пасивні. У багатьох головна ціль — знайти чоловіка. Українські жінки не емансиповані, не знають, що таке фемінізм, перебувають за спиною чоловіків, не хочуть бути вільними і дієвими громадянами своєї держави.

Українки не бачать сенсу в самореалізації. Вони тяжко працюють, але готові йти на низькооплачувану роботу, за статистикою отримують на 30 % нижчу зарплатню, ніж чоловіки.

Є такий міф: українки гарні і сексуальні, привертають до себе увагу вишуканим одягом, а європейки — непривабливі. Насправді найбільший афродізіак, який жодними куцими спідницями не замінить, — розум і цілеспрямованість. Мені образливо, що українки цього не розуміють”.

Ці гарні й правильні слова належать Олександрі Шевченко. Якщо найбільший афродізіак — розум, то чому Femen діє не на інтелект, а на інстинкти? Лідери жіночого руху не збуджують розум, а оголенням грудей не призводить до соціально-політичних змін. Якщо і є якийсь феномен у Femen, то лише в тому, що цей жіночий рух — пряме відображення нашої дійсності, зараженої вірусом моральної деградації.

Юрій СИДОРЕНКО

Відбулося останнє цьогорічне засідання Президії Української Всесвітньої Координаційної Ради у Києві, в актовому залі ННДІ українознавства та всесвітньої історії. У роботі Зборів Президії УВКР узяли участь члени Президії і запрошені представники громадських організацій, науковці, активісти, які тою чи іншою мірою співпрацюють з українською діаспорою, а також представник Міністерства закордонних справ України, директор департаменту Міністерства Володимир Яценківський.

Відкрив збори Голова УВКР Михайло Ратушний, який повідомив, що вперше в історії подібних засідань Президії буде застосовано комп'ютерну програму “Скайп”, і в роботі зборів зможуть узяти участь ті члени Президії УВКР, які не прибули до Києва з певних причин. Наприклад, далекої відстані, зокрема, Австралії — заступник голови УВКР, Генеральний секретар Світового Конгресу Українців Стефан Романів чи Вікторіо Соротюк — керівник української громади Бразилії.

У вітальному слові директор ННДІ українознавства і всесвітньої історії академік Петро Кононенко відзначив, що твердження, нібито українцям державна незалежність далася легко, неправдиве. Українці у своєму розвитку йшли приблизно в ногу з Туреччиною, де населення сьогодні вісімдесят шість мільйонів. Українська нація у боротьбі за свободу втратила багато синів і дочок. Мільйони українців поклали голови за незалежність. Тому потрібно пам'ятати і цінувати те, що так довго борилися наші попередники.

Науковці ННДІ українознавства і всесвітньої історії, кандидати філологічних наук Т. Кононенко та А. Пономаренко презентували проекти ННДІ “Загальнодержавна сертифікація рівнів володіння набутих умінь і навичок з української мови і українознавства відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти на підставі інноваційних інформаційних технологій та програмного забезпечення Всеукраїнських Інтернетолімпіад” і

ПРО ЗБОРИ ПРЕЗИДІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ВСЕСВІТНЬОЇ КООРДИНАЦІЙНОЇ РАДИ

“Освітнє середовище закордонних українських навчальних закладів”.

Президія УВКР прийняла Ухвалу, у якій йдеться про звернення до Кабінету міністрів України із пропозицією запровадження програми про загальну сертифікацію, а також звернення до Міністерства освіти, науки, молоді і спорту України з пропозицією затвердити науково-педагогічний проект ННДІ “Освітнє середовище закордонних українських навчальних закладів”.

На зборах розглядалося питання про прийняття нових членів УВКР, одногосно було прийнято громадські організації: Українська ГО “Помаранчева хвиля”, Чикаго, США, голова Ігор Худик; Асоціація українців у регіоні Мурсія (королівство Іспанія), Президент організації Лариса Пономаренко; Асоціація українців Сардинії “Барвінок”, Республіка Італія, Президент організації Володимир Степанюк та ННДІ українознавства і всесвітньої історії, директор Петро Кононенко (після внесення змін до Статуту УВКР).

Найпліднішою виявилася робота під час скайп-конференції, у якій взяли участь представники української діаспори. До обговорень було залучено керівників українських громад за кордоном: Ларису Пономаренко — Мурсія, Іспанія; Євгенію Баранову — українська громада в Італії; Михайла Бориса — Грузія; Стефана Романіва — Австралія; Мирослава Гочака — Сербія; Валентину Лонгвин — Білорусь; Вікторію Соротюк — Бразилія; Михайла Парипса — Казахстан та зі Львова директора МНІС Ірину Ключовську.

Основні питання, які розглядалися: “Про підсумки відвідання делегаціями УВКР Придністров'я (ПМР), Молдови та Іспанії, проведення науково-практичного семінару “Заробітчани Галичини й Волині

— їхнє минуле і сьогодні. Що змінилось?” у Тернополі та Кременці. “Про діяльність організацій-членів УВКР у країнах їхнього перебування”, “Про затвердження плану заходів УВКР на 2012 рік”, “Про створення комісії УВКР з питань трудової міграції”, “Про становище УВКР щодо прийнятого Закону України про вибори в частині захисту прав закордонних українців”, “Про державну програму співпраці із закордонним українством” та ін.

Лариса Пономаренко акцентувала на тому, що й надалі українські посольства ігнорують бажання закордонних українців, громадян України, брати участь у голосуванні на виборах. Говорила про малу кількість організованих закордонних виборчих дільниць. Звернулася з побажанням до керівництва УВКР, оскільки немає спеціального державного органу в системі виконавчої влади в Україні, який би здійснював роботу з закордонними українцями, зробити реєстр державних відомств, які відповідають за цей напрямок діяльності.

Євгенія Баранова підтримала думку про те, що виборчих округів для громадян України і в Італії теж недостатньо, до того ж, багато українців не мають бажання реєструватися та ставати на консульський облік, але вони українські громадяни, і мають право на свій голос. Голосують тільки кілька тисяч українців, а перебувають в Італії приблизно п'ятсот тисяч осіб, які мають право голосу.

Леонід Ткачук, голова Спілки українців Придністров'я (ПМР), подякував керівництву УВКР за участь у ювілейному відзначенні Спілки. Розповів, як турбується українська влада про своїх громадян у Придністров'ї, як допомагає уням українських шкіл і навчальних закладів, порівняно з Російською Федерацією, де підручники і різні необхідні матеріали привозять

“КАМАЗами”. Стурбований пан Ткачук питанням виборчого українського законодавства, адже сто тридцять тисяч громадян України в ПМР не мають можливості повноцінно голосувати.

Тарас Дудко, голова Організації Українців Росії (ОУР), наголосив на тому, що в Російській Федерації досі немає жодної (окрім недільних) української школи, навчального закладу, не можна побачити жодного українського телевізійного каналу, радіо й інших ЗМІ. Інформаційна політика російської держави абсолютно деукраїнізована. Українська діаспора Росії позбавлена тих можливостей культурного життя, які має російська діаспора в Україні.

Іван Наливайко, який представляв українську діаспору Прибалтійських країн, акцентував на тому, що на відміну від Росії, в столиці Латвії Ризі двадцять років працює державна українська школа, і що Латвійська влада добре ставиться до української діаспори. Та турбує пана Івана питання навчання в українських вищих навчальних закладах молодих латвійців, що володіють українською мовою, яке не врегульоване законодавством України. На наступний рік уряд Латвії і Ризька Дума асигнували на ремонт української школи в еквіваленті три мільйони американських доларів.

Директор департаменту Міністерства закордонних справ України В. Яценківський розповів, що на наступний рік уряд України виділив достатньо коштів для задоволення потреб закордонних українців і акцентував увагу на підготовленому проекті Закону “Про державну програму співпраці із закордонним українством”. Проект має в робочому порядку пройти експертизу у профільному комітеті ВРУ та міністерствах і відомствах, дотичних до співпраці з діаспорою.

На зборах Президії УВКР було прийнято низку Ухвал з обговорюваних питань, а також Ухвалу, яку підготував Іван Пилипович Юшук (автор підручників з української мови) до Міністерства освіти, науки, молоді і спорту, у якій йшлося про припинення нищення української освіти.

ЦАРИЦЯ СЦЕНИ

Людмила НАЙДЕНКО, заступник керівника Нижнекамської національно-культурної автономії “Українське товариство “Вербиченька”

У грудні 2011 року в Центральній бібліотеці міста Нижнекамська українське товариство “Вербиченька” провело літературно-музичний вечір, присвячений видатній українській акторці Марії Заньковецькій (Адамовській).

Жваво й цікаво розповів про життєвий і творчий шлях Заньковецької непересічний лектор, невтомний відшукувач забутих перлин української історії, голова товариства “Вербиченька” Євген Савенко. Літературні й музичні доробки з репертуару акторки яскраво виконувала Тетяна Федорівна Чекеєва, яка приїхала з Казані підтримати земляків.

Марія Заньковецька завжди підкреслювала, що вона — українська акторка, й неодноразово відхиляла пропозиції перейти в російський столичний театр. Заньковецька своєю творчістю будила в людях любов до України, підіймала національну самосвідомість в умовах українофобських настроїв царського самодержавства. Заньковецька стала першою акторкою театру, який був для українського народу “поводирем нації”.

Михайло Грушевський назвав її “царицею української сцени”. До революції журналіст-

початківець Симон Петлюра присвятив акторці кілька своїх статей, особливо підкреслюючи її прихильність до української сцени. Заньковецька завжди піднімала своїх глядачів до недовсяжних емоційних висот, своєю творчістю висвітлювала загальнолюдські проблеми, показувала тяжку долю українських селянок.

Докладно було розказано про стосунки Марії Заньковецької з видатними діячами російської культури: А. П. Чеховим, Л. М. Толстим, П. І. Чайковським, І. Ю. Рєпіним.

Ніжні стосунки пов'язували Марію Заньковецьку з Іваном Козловським. Вона перша помітила в сором'язливому хлопчику великий талант і допомогла йому на початку творчого шляху. Вони підтримували один одного довгі роки. Буваючи в Києві, Козловський завжди відвідував Заньковецьку.

Відзначалася велика роль Марії Заньковецької як педагога. Вона виховала для української сцени не одне покоління акторів, які продовжили її справу.

Чимало теплих слів було сказано про музей М. Заньковецької у Києві. Без підтримки працівників музею на чолі з Н. Г. Бабанською проведення заходу було б неповним. Чимало присутніх відвідували цей музей і з теплою згадували працівників-музейників та цікаві експозиції.

Із задоволенням присутні заслухали вітального листа від колективу Львівського театру

імені Марії Заньковецької (худ. керівник Ф. М. Стригун). Внесок цього закладу у підготовку заходу великий. Враженнями поділилися ті, кому пощастило бути в ньому. Влаштували перегляди вистав делегатам “Вербиченьки” і дітям недільної школи “Лелека” директор МІОК Ірина Ключовська та її заступник Марія Галік, які також прислали привітальні листи на адресу свята й, упевнені, душею й думками були в Нижнекамську разом із нами.

Протягом вечора зачитали листи-вітання від Голови УВКР Михайла Ратушного, який відзначив важливість проведення таких заходів для збереження й популяризації української культури; від голови Об'єднання українців Росії, Почесного члена “Вербиченьки” Тараса Дудка, якому наша організація небайдужа. У Нижнекамську Тарас Михайлович бував, в приміщенні Тукаєвської бібліотеки брав участь у заходах на честь свого дядька, видатного українського кінематографіста Олександра Довженка.

Привітали гостей свята керівник Нижнекамської філії Асамблеї народів Татарстану Тетяна Наговіцина. Виступали зі своїми набутками, українськими віршами майбутні видатні актори — молодший склад недільної школи “Лелека”. Усі отримали в подарунок буклети, присвячені Марії Заньковецькій, які підготувало товариство “Вербиченька”.

Сергій СЛОБОЖАНСЬКИЙ,
м. Одеса

ВІДРОДИЛИ НАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Просвітянське життя Одеси збагатилося ще однією формою громадської діяльності. Тут почав діяти Український народний університет, створений колективними зусиллями обласних організацій ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка та ВО “Свобода”, представників наукової громадськості міста. У кінозалі Одеської кіностудії відбулося його офіційне представлення і проведено першу лекцію. Настоятель Свято-Троїцького храму УПЦ Київського патріархату протоієрей Василь Вирозуб поблагословив починання і побажав університету успіхів у збереженні національної ідентичності української спільноти.

Україна вже мала подібні народні університети у Києві та Одесі на початку минулого століття. Зерна таких закладів заклала ще 1905—1909 рр. одеська “Просвіта”. 1917—1920 роки — у причорноморському місті активно діяв Народний університет, у якому вперше читали лекції з українознавства провідні одеські науковці. Тож тепер фактично відбулося відродження цього закладу.

Як зазначив у виступі голова Українського народного університету, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Одеського національного університету ім. І. Мечникова Олександр Музичко, нині українці, особливо на сході та півдні країни, зазнають шаленого тиску з боку ненависників нашої незалежності. Небаченого розмаху набула тотальна русифікація, за підтримки Кремля ведеться неприкрита інформаційна війна.

Особливо розперезалися останнім часом україноненавистницькі громадські організації в Одесі. За підтримки місцевої влади вони влаштовують масові шабаші в центрі міста, ратуючи за відродження Новоросії у складі “руського міра”. У місті відроджують червонопрапорну комуністичну символіку, звеличують постать найлютішого ката нашого народу — імператриці Катерини II. Не лише проросійські сили, а й так звані “ліберальні” та “прозахідні” гореполітики ведуть наступ на етнічних українців.

“Дієвим засобом протидії цій навалі вважаємо створення освітнього громадського закладу, лекторію, що має виконувати контрукраїнофобську, антикосмополітичну функцію, — наголосив Олександр Музичко. — Його головне завдання — згуртування українців, сприяння комунікації між активними громадянами та формування національної еліти. Університет має

сприяти поширенню ідей українського патріотизму, зміцненню української національної свідомості, розвінчуванню антиукраїнських міфів. Пріоритетний напрямок — вивчення краєзнавчих аспектів українських сторінок історії Одеси й Одешини. Лекції відбуватимуться щомісяця за участю представників наукової та культурної еліти України та української діаспори. Гасло Українського народного універ-

ситету: “Волю народам! Волю людині!”.

Першу лекцію “Десять заповідей віртуальної публіцистики” прочитали відомі письменники, видавці та громадські діячі брати Капранови. Саме в ці дні вони завершували свій промотур по містах України. Їхній виступ не схожий на лекцію в академічному розумінні цього слова. Це була творча зустріч і жваве спілкування, де з притаманним і пись-

менникам, і одеситам гумором йшлося про нинішні економічні й політичні кризові явища, про нехлюйське ставлення влади до проблем духовності й культури.

Віталій та Дмитро Капранови постійно виступають в електронних ЗМІ, де опублікували чимало своїх шокуючих відкриттів і проєктів. Їх обурює заангажованість і продажність української публіцистики, сумна доля книговидавання і книгорозповсюдження.

Вони привезли одеситам книжки свого видавництва “Зелений пес”. Представили новий роман “Щоденник моєї секретарки”, зауваживши: “Сьогодні ми існуємо у двох іпостасях — публіцистичній та письменницькій. І хоч як парадоксально, але наші читачі майже не перетинаються — ті, хто читає публіцистику, зазвичай не читають художньої літератури, і навпаки. Своїм новим романом ми спробуємо об’єднати ці обидві аудиторії. Бо за темою та проблематикою роман ближчий до публіцистики, а за стилем та кутом зору — художня література. Тлом для подій обрали кризовий час — весну-літо 2004 року, останні півроку перед Помаранчевою революцією, цитуємо інформаційні повідомлення того часу. Але наша книжка — не міркування на політичні теми. Це історія успішної людини, бізнесмена, який працює з державними грошима й раптом відчуває, що його розриває на частини — з одного боку мораль, честь, совість, з іншого — гроші, добробут; з одного боку — кохання, з іншого — звичка; з одного боку — правда, з іншого — її облудна версія. А приводом, пусковим механізмом для цієї духовної кризи стає щоденник секретарки головного героя — дівчини з простим і щирим поглядом на світ. Це психологічний роман і водночас художня хроніка сучасності”. Колоритну лекцію-бесіду брати Капранови доповнили ще й власною співаною поезією.

Ось таким був перший захід у відродженому Українському народному університеті.

РІД ВАХНЯНИНІВ

Володимира КАЧМАР

Із нагоди 170-ї річниці від дня народження Анатолія Вахнянина відбулася конференція “Рід Вахнянинів”. Організатори — Львівське обласне об’єднання Всеукраїнського товариства “Просвіта” та Львівське відділення Всеукраїнської національної музичної спілки.

Рід Вахнянинів походить із міста Любачева (тепер територія Польщі), тут 1781 року народився о. Яків Вахнянин, дід Анатолія. На той час у Любачеві мешкало шість родин Вахнянинів.

Щоб відзначити день народження свого родича, нащадки з’їхалися до Львова з усього світу: Америки, Англії, Німеччини, Чехії, Польщі, Білорусі та України. Розуміли один одного, хоч говорили різними мовами.

На Личаківському цвинтарі відслужили панахиду на могилі Анатолія Вахнянина та його батька о. Климента Вахнянина.

Конференцію відкрив голова обласної “Просвіти” Ярослав Пітко. Виступили Яким Горак, Зоя Лаврова, Руслана Труба, Іван Бережницький, Тетяна Крушельницька, Ольга Вахнянина, Марта Голубович та ін. Твори Анатолія та Богдана Вахнянинів виконав камерний склад Заслуженої академічної капели України “Трембіта”, керівник заслужений діяч мистецтв України Микола Кулик. Фортепіанні твори Богдана Вахнянина, племінника Анатолія, прозвучали у виконанні заслуженої артистки України Анни Станько, студенток Оксани Побуцької та Марії Семко під керівництвом Тетяни Воробкевич. Оповідання “Три недолі” прочитала заслужена артистка України Леся Бонковська. Ведуча вечора — творець “Українського родоводу” Адріана Огорчак.

Анатоль Вахнянин у день своїх уродин об’єднав усіх, як і колись, 150 років тому, організовуючи музично-літературні й товариські сходини.

ДАВНООЧІКУВАНИЙ КРОК

Аркадій БРАЕСКУ,
м. Кам’янець-Подільський
Хмельницької обл.

Після тривалого затишшя в роботі відновило діяльність Кам’янець-Подільське міське об’єднання “Просвіти”. І передусім хочеться подякувати кандидатів філологічних наук, професорів кафедри історії української літератури й компаративістики Кам’янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка Євгенії Іванівні Сохацькій за те, що, попри зайнятість, вона не дала загубитися організації в нашому складному повсякденні.

За останній рік активізовано роботу існуючих первинних осередків, у співпраці з письменниками, передовсім місцевими членами НСПУ Мар’ямом Красуцьким, Віталієм Нечитайлом відновлено пропаганду української літератури у навчальних закладах міста тощо. Проведено звітно-виборні збори об’єднання, засідання новообраного правління, на якому чітко визначено першочергові завдання.

Створення нових осередків у навчальних закладах, установах, трудових колективах нашого старовинного міста взяв на себе робітник Михайло Антонович Паранюк; пропаганду — Едуард Костянтинович Крилов, добре відомий у Кам’янці громадсько-культурний і політичний діяч; секретарську роботу погодилася вести педіатр за фахом Неля Вікторівна Красовська; практичну роботу з осередками, зв’язок із громадсько-культурними організаціями покладено на заступника голови.

Новим головою Кам’янець-Подільського міськкоб’єднання “Просвіти” обрано Ярослава Володимировича Полятинчука.

СВЯТКУЄМО РАЗОМ

На свято до Галицького районного об’єднання “Просвіти” завітали гості з Центральної та Східної України. Зал Музею європейського мистецтва — Палацу Потоцьких, який люб’язно надав директор Львівської галереї мистецтв Борис Возницький, був переповнений.

Наталія ПАВЛИШИН,
м. Львів

— Мандруючи Україною, ми завжди зустрічалися з просвітянами. Вони присутні в громадському житті найвіддаленіших українських регіонів, — наголосив голова Галицького районного об’єднання “Просвіти” Степан Горечий. До привітання приєдналася і його заступник Оксана Семенюк.

Про діяльність просвітян Обухова Київської області розповіла науковий співробітник Музею-садиби Андрія Малишка Олена Артюшенко (з нею львівські просвітяни познайомилися під час мандрівки Україною, яку традиційно організовують на День Конституції):

— Обухів завжди був українським і не лише тому, що освячений постаттю Андрія Малишка. У нас народилося багато видат-

них людей, зокрема й Григорій Косинка. У нашому місті уперше в Україні ще 1989 року встановили пам’ятник жертвам Голодомору — на могилі родичів Андрія Малишка, де поховані шестеро дітей і батько. Дуже радію, що нарешті Україна єдина. Певна, що нам обов’язково вдасться її відстояти і ми нікому не дозволимо перетворити нашу державу на протекторат якоїсь країни. Зараз визріває державницька свідомість не лише у старшого покоління, а й у молоді по всій Україні, — наголосила пані Олена.

Цікаві факти про творчість Андрія Малишка та спогади земляків про видатного українця розповів письменник з Обухова Василь Трубай. Він зачитав один із віднайдених віршів поета, які раніше не публікувалися.

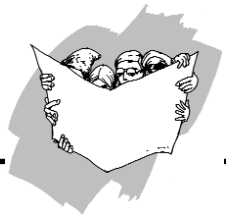
Поет, співак, композитор Анатолій Васильців із Луганщини

Василь Трубай і Олена Артюшенко

ни виконав дві авторські пісні. З піснями та промовами виступили студенти Львівського музичного училища ім. С. Людкевича, Львівської національної музичної академії ім. Миколи Лисенка та студенти кафедри театрознавства й акторського мистецтва Львівського національного університету ім. І. Франка.

На завершення вечора учням львівських шкіл, які перемогли у щорічному конкурсі зі знання мови, культури та історії українського народу, вручила нагороди голова комісії Марія Павлюк. Очільники Галицької районної “Просвіти” нагородили грамотами й подяками активістів.

Світлана ОРЕЛ,
м. Кіровоград

БЕЗ СЕЛЯНСЬКОЇ АТЛАНТИДИ...

Тяжкі біди нашого народу, пережиті минулого століття, більш-менш чітко проартикульовані історією. Зусиллями В. Ющенка ми побачили українськими очима Голодомор, і цей погляд, зафіксований у книгах, у пам'ятниках, уже не стерти швидкоплинній кон'юктурі. Відбувся довгостроковий проєкт “Реабілітовані історією”, над яким науковці, краєзнавці, журналісти працювали у кожній області, зафіксувавши в багатотомних виданнях імена тисяч репресованих і констатувавши на фактологічному і юридичному рівні злочинність більшовицько-комуністичної системи.

Ті ж колеги мали продовжити свою роботу, розбираючи картки розкуркулених в архівах структур МВС, вільний доступ до яких і досі не дозволений. Ця робота мала допомогти суспільству побачити українцям передостанній акт трагедії нищення нашої Атлантиди — розкуркулення. Але ця робота, принаймні у нашій області, була нагло припинена. Очевидно, як непотрібна й неактуальна для нинішньої влади.

Та є люди, які мислять інакше. Учителі з містечка Олександрівка, що на Кіровоградщині, Іван Петренко вже не один рік наполегливо працює з матеріалами обласного державного архіву, краєзнавчого музею, цілеспрямовано збирає спогади очевидців тих подій. Дві його книги, що вийшли з інтервалом у два роки — “Відібране життя. Розкуркулення на Кіровоградщині” (2009) та “Розкуркулення та інші суспільно-політичні процеси на Олександрівщині в 30-х роках ХХ століття. Документи свідчать” (2011) претендують і на всеохопність, і на чітку фіксацію тенденцій, що необхідно для сучасного осмислення явища. Але чи можливе воно, коли загальний наклад двох книг усього 700 примірників. А це зовсім не регіональні видання! Те, про що йдеться, стосується всієї України, тож небайдужим видавцям варто потурбуватися, аби ці книги стали доступними ширшому загалу.

Іван Петренко, використовуючи конкретні архівні документи, чітко вказує:

Розмову про книги олександрівського дослідника Івана Петренка “Відібране життя” та “Розкуркулення” я могла б почати з розповіді про мого розкуркуленого діда Степана Чудного, про прадіда Лавріна — найстарішого репресованого в області — ГПУ арештувало його, коли старому минув 81 рік, про його дочку Варвару, що померла в кіровоградській тюрмі, звинувачена тим законом, який прозвали законом про п'ять колосків, а її чоловіка священника Григорія Ружина розстріляли 1937-го, про їхніх десятих дітей, які розійшлися по світу, мусили виживати без роду й народу і нащадки яких

...розкуркулювали, починаючи з 1928 року, всіх негодних владі: бідняків, середняків, міщани середняків, батраків, куркульських агітаторів, ...багатодітних і одиноких, старих і молодих. Великої майнової прірви між селянами краю не було — до 1923 року всі вони без винятку отримали від влади землю пропорційно кількості їдців і розпочали господарювати практично в однакових умовах, і тільки кількість і якість їхньої праці визначала рівень прибутків кожної окремо взятої сім'ї. Отож тих, хто справді міг наживатися за рахунок найманої праці, фактично не було — до 1923 року їх уже знищили, вигнали за межі країни, господарства їхні зруйнували й розграбували. Багатьма конкретними фактами автор розвінчує радянський міф про розкуркулення і чітко показує, що воно — сатанинська селекція винищення працюючих, кмітливіших, винахідливіших, розумніших, чесніших, відкритіших, щиріших, принциповіших. Тож чи варто дивуватися, що народ, який пройшов таку селекцію, ніяк не здобудеться на той

сьогодні не знають дідівської і батьківської мови, про сестру моєї бабусі Тетяни Малої Марію, родину якої відправили в Сибір, де старші й загинули, а дітям якось вдалося втекти, і син якої Іван пізніше став науковцем у галузі космічної медицини. Подібні згадки і схожі історії — мало не в кожній українській родині. Бо абсолютна більшість з нас, хоч би де ми сьогодні жили і хоч би чим займалися — родом з українського села, тієї Атлантиди, яку так безжально й жорстоко нищили більшовики, як класово вороже явище, і яка й зараз згасає під тиском економічних проблем і соціальної невлаштованості.

провід, який дасть йому впевненість, добробут, розвиток?

Цінність видань полягає у тому, що це не просто нагромадження прикладів, цитат з архівних документів, перелік прізвищ, таблиць, ситуацій. Автор дає визначення із сучасної точки зору основним поняттям, які побутували в той час: що таке хлібозаготівля, колективізація, хто такі куркулі-експертники, куркулі першої, другої, третьої категорії? Тобто вводить у сучасний науковий обіг поняття, які досі були не актуалізовані, але осмислення яких, як частки власної історії, необхідне для формування модерної нації. До речі, Іван Петренко не має жодних наукових звань, на відміну від десятків і сотень кандидатів і докторів, роботи яких, далекі від життєвих реалій, можуть прислужитися хіба окремим зацікавленим дослідникам і мишам в архівах, де зберігаються оригінали дисертацій.

Автор чітко окреслює, посиляючись на конкретні документи, також часові межі процесу розкуркулення. У Зінов'євському окрузі (так тоді звалася частина нашого краю, обласна у нинішньому вигляді була сформована

пізніше), який один із п'яти в Україні став “експериментальним” щодо проведення суцільної колективізації та розкуркулення, цей процес розпочався наприкінці грудня 1928 року. Наші, знову ж, радянські стереотипи говорять про те, що розкуркулення і колективізація тривали рік-два наприкінці 30-х. Іван Данилович Петренко з документами в руках доводить, що “...війна більшовиків з українським селянством тільки під вигаданим гаслом “боротьби з куркулями” тривала на території краю в період з 1918 по 1923 рік, з 1928 по 1941 рік, з кінця 1943 по 1946 рік (т. зв. колабораціонізм). Утримувалися розкуркулені на спецпоселеннях до серпня 1954 року. Ця війна проти селян зайняла в часі понад 20 років”.

Охоплює, виокремлює й аналізує (з точки зору сучасності, що вкрай важливо!) автор багато характерних явищ того часу — “двадцятип'ятитисячництво”, ставлення робітничого класу до процесів на селі, втечі куркулів, м'ясозаготівлі, “червоні базари”, репресивні заходи більшовиків, чистка радапарату й колгоспів, знищення храмів та боротьба з релігією, “волинки”, дезертири колгоспного руху, спротив селян більшовицькому тиску.

Із усього цього масиву матеріалів автор робить, можливо, дещо несподіваний, але логічний висновок: “Усі ці та наступні трагедії були закономірною розплатою за відсутність своєї власної держави. Це була типова доля колонізованого народу”. Цей висновок нам слід дуже добре пам'ятати сьогодні, коли знову з'явилися загрози і серйозні виклики існуванню нашої держави. Проблеми й економічна недоцільність — не причина відмовлятися від неї. Навпаки, мусимо нарешті обрати таке керівництво, яке створить умови для гідного життя. Зі знищенням українського селянством пішла в небуття наша Атлантида, без якої нам так важко знайти себе, відчутти певність і перспективу, обрати достойну владу. Але мусимо. Заради пам'яті про той український світ, де головними були Праця, Хліб, Честь, Любов. Він дасть нам силу.

«КОЛИ ПОЕТ ІДЕ НА ВИ...»

Михайло БРОЗИНСЬКИЙ
Фото О. ТКАЧУК, А. ТОМКІВ

Поетично-музичний вечір у музично-драматичному театрі імені Ольги Кобилянської за участю народної артистки України Лідії Жук, заслуженого артиста України Євгена Нищука, Чернівецького симфонічного оркестру під орудою Йосипа Созанського, студентського народного хору “Резонанс” під керівництвом Андрія Плішки, яких об'єднала поезія Віри Китайгородської, розпочався на тлі терпких зимових хризантем, яблук та встелених наддністрянськими веретами з птахами стежок (за режисурою народного артиста України Василя Вовкуна та сценографією письменниці, тележурналістки Лесі Воронюк-Волошиної).

Майже півторагодинну програму — читання віршів на тлі музики славних українських композиторів — Станковича, Леонтовича, Лятошинського, Ревуцького, Івасюка — наповненою хвилею високого звучання, — кожна музична фраза відповідала озвученому поетичному слову:

Коли поет іде на Ви,

З юрбою, з царською ордою, —
зринає потужний і водночас ніжний голос Лідії Жук. У цей момент у діалог вступають величчя скрипки, де у першому ряду — українські та світові знаменитості — народні артисти України Людмила Шапко та Павло Чеботов.

Діалектика творчості дуже проста, — бути першим до страти, — констатує резюме з поезії-посвяти В. Івасюка Євген Нищук, і залу заповнює фрагмент симфонії Володимира Івасюка...

Це була поетична розмова мандрівників у часі — чоловіка і жінки, які говорять про суще і віч-

не, любов і страждання, героїстство і честь.

Актриса Лідія Жук уже створила моновистави за творчістю Ліни Костенко та Лесі Українки, які з успіхом пройшли в Києві та Луцьку. Творчістю Віри Китайгородської народна артистка цікавиться давно і стиль письменниці їй дуже близький. “Поезія Віри справжня, глибока, вона сповідує християнську філософію. Сьогодні мало хто живе і творить так, як Віра — некон'юктурно, щиро, як сама природа. У мене є записничок із улюбленими віршами, там чимало і Віриних творів”, — каже актриса. Прозвучало майже сорок віршів — про поета під сонцем і громом, про героїв УПА, про цноту стосунків, поклоніння рідній землі.

*Ти ліпив мене з туги глини;
Твої пальці знають кожен згин:
Пагорки, низини і щілини
У полоні ліній домен... —*
лунає у супроводі щемливої музики М. Скорика...

*— Сі герої вже стали травою, —
Піднебінням осінніх грибниць,*

*Лише ясен шепоче: “До бою!”
Під зеленим сукном*

плащаниць... —
затамувала подих велемовна публіка на словах, озвучуваних Євгеном Нищуком.

Як резюме розмови двох митців між собою і їх обох з народом прозвучали поетичні рядки:

*Ми перебудемо цю скруту,
Цей чорний недорід умів:
Наплодить котиків нам лютий,
Наплодить травень цвіркунів —
І ти спечеш велику паску
На ріцці з білої лози...*

“Браво!”, “Віват!” — звучали з партера, із лож і галерки. Глядачі тривалий час не розходились із зали. Усі охочі мали можливість придбати книги Віри Китайгородської, які щойно побачили світ: “Сім вінків сонетів” (видавництво “Книги ХХІ століття”) та “Гойра” (в-во “Букрек”). Тут-таки, у фойє, після вистави інтелігенція співала українських пісень, фотографувалась з мисткинею та її родиною, яку згуртувала довкола себе Вірина ма-

ма — майстер народної творчості з ткацтва Вікторія Китайгородська. На її честь присутні виконали Малишкову пісню “Рідна мати моя”.

— Це надзвичайно вдалий презентаційний формат — поєднання поезії й музики. Спочатку я остерігався: як воно буде, але коли почув тексти віршів — це було справжнє душевне потрясіння, — каже головний диригент та художній керівник Чернівецького академічного симфонічного оркестру Йосип Созанський.

— Саме так має звучати поезія, бо слухач цього потребує. Чудовий формат, хотілося слухати безкінечно, — зауважує декан філологічного факультету ЧНУ імені Ю. Федьковича, професор Борис Бунчук.

— Прослухавши вірші зі сцени, отримала велике задоволення, тож вирішила придбати нову книгу пані Віри — “Гойру”, прочитала її на одному диханні, а новелу “Антологія успіху” ми з чоловіком прочитали двічі, — поділилася своїми враженнями лауреат освітньої премії ім. О. Поповича, ветеран праці, літератор Олександр Приходько-Возняк.

— Я буваю майже на всіх творчих імпрезах, які проходять у наших театрах і кінозалах. Але після вистави “Віра”, послухавши поєднання музики та поезії, я виходила з театру, ніби з церкви, — зізналася проректор Буковинського державного медичного університету професор Ніна Зорій.

Сама ж письменниця зазначила: “Подібні проєкти нині доволі дорогі, і яби я будувала стосунки з людьми лише на комерційній основі, про такий захід не можна було б і мріяти. Дуже дякую акторам, музикантам, видавцям, художникам, родині, всім, хто живе поетичним словом, українською музикою, за те, що вони помножили мою радість, моє свято”.

ПАМ'ЯТЬ ПРО ЗЕМЛЯКА

Валерія УШКО,
слухачка інтенсивних
курсів журналістики

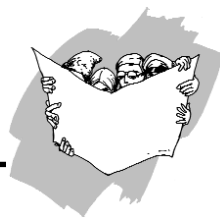
*Щоб шанувати,
треба мати талант.
Григор Тютюнник*

У Клубі письменників Харківської обласної організації НСПУ відбувся вечір, присвячений 80-річчю визначного українського прозаїка Григора Тютюнника.

Відзначити день народження Григора Тютюнника зібралися люди, які ставляться до нього та його творчості з великою повагою, люди талановиті, обдаровані.

Із доповіддю про життя, шлях у літературі та зв'язки українського митця з Харковом виступив завідувач кафедри журналістики, професор Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна Ігор Михайлин. Навчаючись саме у цьому закладі, Григор Тютюнник публікував свої перші доробки у факультетській стіннівці. Про дружні стосунки з автором “Клинка” і зокрема Мануйлівські зустрічі на Полтавщині (саме звідти родом дружина Григора Михайловича) цікаво розповів завідувач кафедри української мови, професор цього ж університету Володимир Калашник.

На вечорі виступали однокурсники й університетські друзі письменника: Олександр Гуторов, Віктор Свірський, Лариса Щавельова та ін. Поділився враженнями від зустрічі з незабутнім ювіляром поет В'ячеслав Романовський. Голова Харківської письменницької організації Іван Перепеляк запропонував увічнити пам'ять митця, який навчався, працював, писав свої твори в Харкові, меморіальною дошкою та назвати на його честь одну з вулиць Слобожанського мегаполіса.

“Десь колись, не за горами високими, не за морями глибокими, а в стольному граді Києві жили-були добрі люди. І задумали ті люди збудувати хатку. Але хатку не просту, а чарівну. Та хатка, як рукавичка, — місця у ній вистачало всім. Тільки-но на світ благословилося, стали до роботи, і поставили вікна на схід сонця. І мала та хатка чотири кути. Що перший той кут — то кафедра, що другий той кут — Центр фольклору, а третій той кут — спеціальність, четвертий же кут — “Роксоланія”. Міцний сволок її — Шевченків університет.

Хатка ж та — фольклористика. А стріха її — Україна-матінка.

Росте та хатка вгору і вгору, підпираючи стріхою небо.

І приходять дітки до хатки в науку. А потім розходяться кожен своєю дорогою та по всіх світах несуть вісточку про чудесну хатку.

Ідуть дні за днями, місяці за місяцями, а хатка стоїть і донині. І стоятьте довіку, поки є на світі добротворці.

І настав день, аж з’їхались звідусюд до хатки гарні люди”.

Ось таким зачином розпочалися грудневі вечорниці у Центрі української культури та мистецтв. На свято-феєрію, віднині додане до народного календаря, запросила багатолюдну родину з усіх куточків України кафедра фольклористики Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Йі цього річ виповнюється 20 років.

За дверима розспівується “Роксоланія” — камертон святого вечора, центральний хол повниться шанованими гостями, візерунками на вишиванках розквітає українська душа... Багатолюдне зібрання отримало нагоду вшанувати одвічні традиції свого народу, побути в етнічному просторі рідної країни.

Ведучою мистецької програми “Жили-були...”, присвяченої бурхливому та творчому розвитку кафедри-ювіляра, була Анжеліка Рудницька — провідний фахівець Центру фольклору та етнографії,

«РОСТЕ ХАТКА ВГОРУ І ВГОРУ»

яка налаштувала гостей на святковий настрій.

Висловити вдячність і привітати з ювілеєм кафедри фольклористики до державному рівні завітали до мистецького дому радник міністра культури і туризму України Вікторія Лісничка та голова благодійного фонду “Обдаровані діти — майбутнє України”, радник міністра з питань сім’ї, молоді та спорту України Влада Литовченко. “Культура України — це національна безпека нашої держави. Тому низько вклоняємося кафедрі фольклористики за її високу місію для українського народу”, — привітала зі святом кафедральний колектив Вікторія Лісничка. За вагомий внесок у виховання молодого покоління, за плеяду небайдужих громадян України подякувала ювілярам також Влада Литовченко.

Нашого цвіту по всьому світу... Виховані студентками кафедри дитячий фольклорний колектив школи “Правиця” розіграв на імпровізованій сцені феєрію українського танцю, гри та співу.

Вразили виступи пісенної душі університету, народного ансамблю української музики “Роксоланія” та фольклорного гурту села Лука “Червона калина”.

Завідувач кафедри-ювіляра Олена Івановська з радістю приймала побажання вельмишановних колег і гостей. Пані Олена подякувала всім “добротворцям”, чиї “інтелект, полум’яні серця та щоденна праця є тим підмурівком, який не дасть похилитися, піти в небуття українській культурі”. Цього дня, переконана професор, радіють душі фундаторів кафедри. Тому нинішня акція також присвячена вшануванню світлої пам’яті Лідії Дуна-

євської, Олени Таланчук, Володимира Бойка, Леоніда Шурка.

Символічним способом визнання і пошани “добротворців” за їхній вагомий внесок у справу збереження, вивчення та популяризацію української традиційної культури стали дипломи кафедри фольклористики та Центру фольклору та етнографії у різних галузях культури та суспільно-політичного життя (всього 12 номінацій), обрамлення яким створили народний майстер Світлана Рак та студенти-фольклористи.

Творчий дім прикрасили вишиваним живописом Анжеліки Рудницької та “мальованим наївом” Михайла Онацька. На другому та третьому поверхах Центру розпочалися справжні вечорниці — інтерактивне дійство, в якому взяли участь усі гості. Ансамбль “Роксоланія”, музичне тріо з Національної філармонії, гурт “Даха-Браха”,

учасники фольклорного дійства “Жорна” вразили всіх українськими народними танцями, піснями, іграми. Гостей частували пряниками, цукерками із сюрпризами-побажаннями. Для шанувальників українських народних ремесел проводили майстер-класи з виготовлення ляльки-мотанки, витинанки, соломоплетіння та ін.

Цьогорічний ювілей кафедри фольклористики став не лише святом двадцятирічного існування “головної кафедри університету Тараса Шевченка” (слова випускниці Лариси Гуманенко), а й важливою подією для всієї національної свідомості громади, яка живе з Україною в серці. А без фольклору, як сказав Олександр Бригинець, нема України...

Прес-центр
Інституту філології,
кафедра фольклористики

ЛАУРЕАТИ ПРЕМІЇ ім. Є. ЧИКАЛЕНКА

Григорій Гусейнов

Премія Ліги українських меценатів, що носить ім’я Євгена Чикаленка, присуджується за благодійницьку діяльність. Її девіз — сентенція великого мецената про те, що мало любити Україну до глибини душі, треба любити її до глибини кишені. На щорічних зборах Ліги українських меценатів визначають імена тих, хто стане лауреатами цієї премії. Відзнака Ліги за 2011 рік — Любомир Білик (Чортків, Тернопільщина) та Григорію Гусейнову (Кривий Ріг).

Любомир Білик — директор Чортківського медичного коледжу, кандидат медичних наук, створив справді зразковий навчальний заклад. Серед пріоритетів керівника коледжу — соціальний захист студентів з усіма відповідними моментами. Перелік усіх добрих справ Любомира Білика зайняв би чимало місяця. І все це — в ім’я студентства, для примноження доброї слави цього прекрасного навчального закладу, студентом якого бути справді престижно.

Григорій Гусейнов — письменник, засновник і головний редактор популярного літературного часопису “Кур’єр Кривбасу”, що виходить уже сімнадцятий рік. Гусей-

Любомир Білик

нов самотужки фінансує журнал, на сторінках якого було надруковано чимало яскравих творів нашої літератури. Ставши лауреатом Національної премії ім. Т. Шевченка, Гусейнов заснував із грошової винагороди премії власну мистецько-літературну премію “Глодоський скарб”, що присуджується здебільшого талановитим митцям, які ще не здобули офіційного визнання. Поміж лауреатів “Глодоського скарбу” — Тарас Компаніченко, Мирослава Которович, Віктор Неборак, Кость Москалець, Емма Андієвська.

За словами президента Ліги українських меценатів Володимира Загорія, такі люди, як Любомир Білик і Григорій Гусейнов, можуть служити яскравим прикладом добротворення, що реально впливає на процес національного будівництва й культурного відродження в Україні. Шкода, що таких людей сьогодні мало. Але їхній дорогий приклад не може не вплинути на інших — тих, кому не байдужа українська справа. Добрий приклад примножує добрі справи.

Прес-служба Ліги
українських меценатів

«БЛАКИТНІ ВЕЖІ» У СТЕПУ

Нині молодь цікавиться і вивчає літературу рідного краю. Місцеві видавництва випускають книги, не завжди рівноцінні за змістом та й за поліграфічним виконанням. Тож потреба систематизувати цей матеріал назрівала давно. Виданий ще 1995 року славної пам’яті професором Леонідом Куценком “Літературний словник Кіровоградщини” і досі популярний і потребує перевидання.

Світлана ОРЕЛ,
м. Кіровоград

Ідея видати хрестоматію творів письменників краю так само не нова. Про це йшлося роками, але й роками не знаходилося коштів на цю справу. Тим часом голова обласної письменницької організації Василь Бондар поступово накопичував матеріал, сподіваючись, що час такого видання настане. Два роки тому світ побачила хрестоматія прози “Блакитні вежі”, куди увійшли твори 29 авторів. Як зазначає упорядник, він свідомо не включав до видання твори тих письменників-земляків, які вже є у програмі вивчення середньої школи. Кожен твір супроводжує біографічна довідка та короткий критичний огляд творчості автора.

За таким принципом побудовано і двотомник “Блакитні вежі. Хрестоматія творів письменників Приінгульського краю”, який щойно побачив світ у поліграфічно-видавничому центрі “Мавік” і презентований молоді та літературній громадськості. Том прози де що доповнений і змінений, до тому поезії потрапило 45 імен, а сам двотомник тепер значиться під егідою редакційної колегії, до якої увійшли провідні члени Спілки письменників краю. Більшість обласних України не мають подібних видань. До того ж і методичне забезпечення цих книг як підручни-

ків, у нашому краї фактично розроблене.

Гроші на видання виділила обласна влада. Та накладу такі малі, що вистачить хіба по одному примірнику на школу області. Як зазначив під час презентації двотомника співдиректор ПВЦ “Мавік” Олександр Сіома, якби коштів було виділено утричі більше, наклад був би більшим удесятеро. Власне, й самі видавництва могли б здійснити комерційний проект, адже попит на подібне видання серед учительства, старшокласників був би немалий. На жаль, видавнича справа в Україні, тим більше у таких невеликих містах, як наше, стоїть не настільки міцно, аби здійснювати хоч трохи ризиковані проекти. Та ще й за умови досі не реанімованої мережі книжкової торгівлі.

І замість того, аби її розвивати, у Кіровограді створено прецедент фактично знищення магазину “Українська книга”, який працює при редакції обласної газети “Народне слово”. За попереднього керівництва редакції магазин був успішним, поступово почав приносити прибутки, адже там працювали небайдужі люди. Тепер же, коли редакцією керує голова “Руського блоку” в області Валентина Бажан, “Українська книга” занепадає. Газета ж пропагує не високоталановиту літературу рідного краю, а графоманів.

Не сприяє розвитку книгови-

дінні всі кошти, які виділяє для цього держава, концентруються в обласному управлінні у справах преси й інформації, що в кілька разів ускладнює шлях рукопису до видавця. Видавнича рада, від якої нібито все залежить, досить ручна. За умови харизматичності й ділової хватки начальника управління Євгенії Шустер іншою вона бути й не може. Та якби ж усе це робилося тільки задля підвищення якості видань! Можна подумати, що в творчих спілках, літературних громадських організаціях працюють люди менш кваліфіковані, але це так характерно для нинішньої влади — концентрувати все у своїх руках. Хочете видатися — ідіть на поклон!

На цьому тлі влада оголосила претензійний проект “Література рідного краю”. І замість того, аби зустрітися з членами творчих спілок, освітянами, видавцями, визначити, яких інтелектуальних і фінансових ресурсів потребує здійснення проекту, наповнити його конкретним змістом (заходи, творчі вечори, виїзди у райони та села області, видання книг місцевих авторів, можливо, розширення і зміцнення літературно-мистецького журналу “Вежа”, який видається в області вже півтора десятиріччя) влада взялася розкручувати ім’я єдиного в області письменника — прихильника Партії регіонів (депутат обласної ради від цієї політичної сили) Олександра Жовни. Безталанний чоловік, він не може не розуміти, що ним розмахують, як прапором. Поки в польоті — приємно, та після цього прапор, як правило, викидають...

А зроблене — талановите, вартісне залишається. Тож хоч би як гралися чиновники, а “Блакитні вежі” в нашому степу (образ із новел Яновського), куди, до речі, увійшли і твори Олександра Жовни, хочеться сподіватися, не загубляться, будуть помітні й потрібні людям.

Петро АНТОНЕНКО

Одним із заходів Тижня стала прес-конференція в УНІАН Станіслава Шушкевича. Керівник Білорусі в перші роки незалежності, він, як голова Верховної Ради республіки, був одним із тих, хто підписав Біловезькі угоди. У прес-конференції взяла участь голова оргкомітету білоруської опозиційної організації Руху солідарності “Разом” В’ячеслав Сівчик і відомий український політичний діяч, недавній Посол України в Республіці Білорусь Роман Безсмертний.

Природно, що у виступі Станіслава Шушкевича (він говорив рідною білоруською мовою) переплелися дві теми: сьогодення Білорусі й 20-річчя Біловезьких угод і розпаду СРСР, що відзначалося саме в ці дні.

Ось що зазначив Шушкевич про ситуацію в Білорусі після президентських виборів минулого року. “Найважливіше питання сьогодні — визволення політичних в’язнів. Фактично в ув’язненні перебуває президент Білорусі, один зі справжніх переможців виборів: це або Санніков, або Некляев. Перший взагалі у тюрмі, другий під домашнім арештом. Після фальсифікації торішніх президентських виборів у грудні 2010 року на Проспект Незалежності в Мінську вийшло більше людей, ніж було на початку в Києві на Майдані. Але білоруська влада дала команду спецпідрозділам міліції жорстоко бити всіх, хто вийшов на демонстрації. В тюрму потрапило близько тисячі людей. Сьогодні в Білорусі є 14 офіційно визнаних організацій “Міжнародна Амністія” політв’язнів. Але в країні є й інші політв’язні. Їх необхідно не лише визволити, а й реабілітувати, щоб вони могли брати участь у політичній діяльності. Те, що Лукашенко програв вибори, не викликає сумніву. Він не набрав у першому турі більше 50 % голосів, і мав бути другий тур, тому опозиція виступає за повторні президентські вибори”.

Про сьогодення Білорусі: “За кордоном, і в Україні також, існує чимало міфів про Білорусь, зокрема, що там чудово розвивається економіка, благоустрій у містах, і

СТАНІСЛАВ ШУШКЕВИЧ: «БІЛОРУСЬ — ЦЕ ОСКОЛОК КОМУНО-РАДЯНСЬКОЇ ІМПЕРІЇ»

У ці зимові дні згадаймо кілька історичних дат. 1 січня 1919 року була проголошена Білоруська Радянська Соціалістична Республіка, утворена більшовиками на московських багнеттах. 30 грудня 1922 року БРСР стала разом з радянськими Україною, Закавказзям і Росією одним із фундаторів СРСР. Але саме в Білорусі, в Біловезжі, і згинув Союз. 26 грудня 1991 року над Кремлем було спущено прапор СРСР, а наступного дня Верховна Рада СРСР оголосила про припинення існування цієї імперії.

В Україні пройшов Тиждень солідарності з Білоруссю. Він був складовою частиною Європейського марафону підтримки опозиційних демократичних сил Білорусі, акції якого відбулися у Варшаві, Вільнюсі, Лондоні, Брюсселі, Антверпені, Парижі. Мета цього марафону, проведеного білоруською опозицією за участю європейської громадськості, — добитися негайного звільнення білоруських політв’язнів, а також показати, що Лукашенко нелегітимний президент, торішні президентські вибори в Білорусі відбулися з величезними фальсифікаціями, відтак у країні мають бути проведені нові вибори.

все це — досягнення режиму Лукашенка. Це величезна помилка, що людині, яка завалила економіку, приписують якісь успіхи. Всього два приклади. У Білорусі найкоротша тривалість життя у Європі. І друге: в Білорусі саме коштом людей шалено знецінилася національна валюта. Щодо порівняння Білорусі з Україною, то, на щастя, у вас поки що ситуація краща, але ви теж ідете шляхом знецінювання національної валюти. Щодо порівняння Білорусі з Україною, то, на щастя, у вас поки що ситуація краща, але ви теж ідете шляхом знецінювання національної валюти.

Політик наголосив, що Радянський Союз розпався не в грудні 1991 року, а ще в серпні, після московського путчу. “Ми просто знайшли в Біловезжі найкращий варіант для мирного поділу імперії СРСР. Адже гігантська ядерна держава

стояла на порозі громадянської війни, яка могла б перерости у світову. На жаль, пізніше у Співдружності Незалежних Держав, утвореній замість СРСР, постійно відбувалися процеси на користь Росії, почалося відновлення імперії”.

Чи можна було тоді, 1991 року, зберегти Радянський Союз? “Це б означало зберегти імперію. Боротися дві концепції: збереження Союзу в модифікованому варіанті і повний суверенітет республік Союзу, тобто його ліквідація. І коли Єльцин у Біловезькій пуші підписує ці угоди, в яких визнає Білорусь незалежною державою, для мене вже теж не існувало іншого підходу — Союз необхідно ліквідувати”.

Відповів Шушкевич і на запитання, як білоруська влада шанує батьків-засновників своєї незалежної держави, до яких, безумовно, належить і наш гість. Лукашенко, з мотивів помсти своєму політичному опоненту, одному з лідерів опозиції, залишив його без пенсії. Тож живе Шушкевич за рахунок наукової і викладацької діяльності. Він відомий білоруський науковець, доктор фізико-математичних наук, професор багатьох зарубіжних університетів. Зараз читає лекції і в університетах — з фізики, і публічні — з політології у Європі, США, Японії, Кореї, а найбільше — в університетах Польщі. Останнім часом також і в Україні, Росії, зок-

рема у Москві, Санкт-Петербурзі.

Про ситуацію в Росії. “Коли тут суспільство дедалі більше буде віддалятися від влади, а це, схоже, єдиний варіант, розвал країни вельми ймовірний. Нагадаю, що Біловезькі угоди стали наслідком ухвалених ще до них 15-ти декларацій про незалежність, прийнятих усіма республіками СРСР. Але ж залишилися ще 26 декларацій про незалежність автономій Росії, які ніхто не скасовував. Татарстан — 8 мільйонів населення, Башкортостан — приблизно стільки ж. І оце нинішнє згорання демократії в Росії може мати серйозні наслідки для самої країни”.

Ось відповіді Станіслава Шушкевича на запитання “Слова Просвіти”:

— **Станіславе Станіславовичу, кажуть, у Білорусі немає корупції. Яка ж ситуація насправді?**

— Якось я їхав Україною в автомобілі з одним із ваших бізнесменів. Він мчав, порушуючи правила руху, і заспокоював мене: мовляв, у нього все в автоінспекції “схоплено”, заплачено. Такого у нас нема. Але є придворний бізнес, який підтримують на кошти платників податків. Влада надає преференції тому бізнесу, який, своєю чергою, підтримує Лукашенка. І цей бізнес платить менші податки, має інші пільги. Це узаконена корупція.

— **На яких внутрішніх і зовнішніх факторах тримається режим Лукашенка?**

— На російській підтримці. Вкладати сюди 8 мільярдів доларів на рік у різних формах, це щось значить. А ще режим тримається на репресивному апараті, який, до речі, йому допомагає оплачувати Росія. Так само на репресіях трималися режими Сталіна, Гітлера.

— **А серед населення Білорусі режим втрачає підтримку?**

— Лукашенко завжди любив мільйони 20—25 % виборців. Оце і вся його підтримка.

Політика, суспільство

- 12 січня — Марія Матіос звернулася з відкритим листом до Генерального прокурора України, заявивши про переслідування її з боку силових структур і спробу вилучити її книгу “Вирвані сторінки з автобіографії” з книгарень.
- 25 січня — розпочався Всеукраїнський тур Ліни Костенко. Видатна українська поетеса, презентуючи свої нові книжки, виступила в містах Рівне, Київ і Харків, де охочих потрапити на зустріч із нею було набагато більше, ніж могли вмістити зали.
- 7 лютого — розпочинаються акції проти закриття українськомовних шкіл у Донецькій області.
- 22 березня — проти экс-президента Леоніда Кучми порушено кримінальну справу за звинуваченням у причетності до вбивства журналіста Георгія Гонгадзе.
- 9 травня — політичне і фізичне зіткнення з провокаційним підтекстом у Львові між прихильниками використання червоного прапора в Україні як символіки свята Перемоги з одного боку та представниками ВО “Свобода” з другого.
- 8 липня 2011 року Верховна Рада України ухвалила Закон України “Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи”. Після масових протестів проти реформи Верхов-

ЧИМ ЗАПАМ’ЯТАВСЯ 2011-й УКРАЇНЦЯМ

- 12 грудня — Жовтневий район суд Запоріжжя за пошкодження пам’ятника Сталіну виніс вирок “тризубівцям”, — зокрема ув’язнення до 3 років.
- **Економіка**
- 11 лютого — на аукціоні продано останній зібраний український автомобіль “Славути”.
- 13 лютого — почалося регулярне транспортування нафти сорту Azeri Light нафтопроводом “Одеса—Броди” в аверсному режимі.
- 8 листопада — Росія у співпраці з Європейським Союзом запустила в обхід України першу гілку газопроводу “Північний потік” дном Балтійського моря від російського Виборга до німецького Любміна.
- **Релігія**
- 9 лютого — предстоятель Української Греко-Католицької Церкви кардинал Любомир Гузар за станом здоров’я їде у відставку, яку прийняв Папа Римський Бенедикт XVI. 23 березня виборчий Синод єпископів УГКЦ обрав єпископа Святослава Шевчука Верховним архієпископом Києво-Галицьким, Главою Української Греко-Католицької Церкви, інтронізація якого відбулася 27 березня у Патріаршо-

му соборі Воскресіння Христового у Києві.

• 1 травня — Папа Римський Іван Павло II причислений до лику блаженних.

Спорт

• 2 липня — Володимир Кличко переміг у Гамбурзі британця Девіда Хейя і додав собі титул чемпіона за версією WBA. Таким чином, брати Клички володіють усіма титулами у надважкій вазі.

• 8 жовтня — на чемпіонаті світу з боксу в Баку збірна України посіла перше місце у медальному заліку, завоювавши чотири золоті та одну срібну медаль.

• 8 жовтня — у Києві відбулася урочиста церемонія відкриття реконструйованого НСК “Олімпійський”.

Аварії

• 26 липня — дві аварії на українських копальнях. Унаслідок вибуху на шахті “Суходольська-Східна” загинуло 26 гірників. У Макіївці на шахті імені Бажанова загинуло 11 робітників. 31 липня в Україні оголошено день жалоби.

Померли

• 6 січня — в Одесі вбили Олександра Коробчинського, бізнесмена, лідера ПППУ.

• 7 січня — Михайлина Коцюбинська, філолог та літературознавець, активна учасниця руху шістдесятників.

• 17 січня — Анатолій Кукоба, український політик, экс-мер Полтави (обирався на посаду 5 разів), народний депутат України двох скликань.

• 10 лютого — Олег Олександрович Лаврентьев, радянський, російський і український фізик, “батько водневої бомби”.

• 3 квітня — Станіслав Конюхов, генеральний конструктор і генеральний директор КБ “Південне” ім. М. К. Янгеля.

• 5 квітня — Анатолій Федорович Ігнащенко, український архітектор, народний художник України.

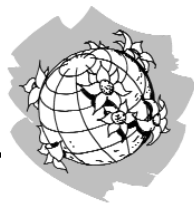
• 17 серпня — Василь Джарти, прем’єр-міністр Криму.

• 13 вересня — Петро Тимофійович Тронько, історик і краєзнавець, академік ІАНУ.

• 23 вересня — Володимир Полохало, український політолог, народний депутат від БЮТ.

• 21 грудня — Євген Васильович Рудаков, радянський футболіст, воротар, заслужений майстер спорту.

За матеріалами української Вікіпедії підготував
Євген БУКЕТ

СТЕЖКАМИ НАШОЇ ІСТОРІЇ

На запрошення активістів Об'єднання українців Польщі нещодавно я вкотре побував у цій країні, де цікавився новинами української громади. Маршрут добре знайомий — прикордонний Перемишль, один із центрів історичного розселення українців, а також Варшава. В обох містах мав зустрічі з давніми й добрими друзями. Ось короткі нотатки.

Народний будинок Перемишля

Петро АНТОНЕНКО
Фото автора

НАРОДНИЙ ДІМ ПОВЕРНУЛИ УКРАЇНСЬКІЙ ГРОМАДІ

Нарешті успішно завершилася понад півстолітня епопея Об'єднання українців Польщі й української громади Перемишля щодо повернення Народного дому. Ми розповідали в газеті про цей значний центр суспільного, економічного, духовного життя українців на цих теренах, споруджений їхнім коштом понад століття тому. Але під час сумнозвісної операції “Вісла” тисячі українців вислали зі східних теренів країни у віддалені північні й західні регіони Польщі. У них забрали все майно: будівлі, землю, засоби виробництва, худобу. Було конфісковано і громадські споруди, на кшталт цього Народного дому.

Уже 22 роки, як у Польщі ліквідовано комуністичний режим. Але остаточне відновлення справедливості затягувалося. І ось після візиту в Перемишль тодішнього президента України Віктора Ющенка, його перемовин із президентом Польщі нині покійним Лехом Качиньським, питання вирішили. Понад рік залагоджували всі формальності, відселяли з Дому тимчасових мешканців та офіси. І навесні цього року міський голова Перемишля Роберт Хома і голова ОУП Петро Тима підписали документ про продаж Народного дому Об'єднанню українців за символічну плату — один відсоток вартості. При підписанні документа був присутній і президент Світового конгресу українців Євген Чолій, а це свідчило, що повернення Народного дому хвилювало і світове українство.

Зараз у керівництва ОУП, Перемишльського відділення об'єднання серйозні клопоти щодо ремонту будівлі, яка потребує немалих коштів. Їх сподіваються

отримати з грантів Євросоюзу, благодійних пожертв, а також частково зі спеціальних фондів держави. Але Народний дім діє, як діяв навіть за непростих умов, коли ОУП не було господарем. Тут вирує українське життя, працює місцева “Просвіта”. Як завжди, я передав сюди книги, касети, диски, видані в Києві Товариством “Просвіта”, примірники нашої газети.

ПРОМОЦІЯ УКРАЇНИ В ЄВРОПІ

У Перемишлі мене приймав мій добрий товариш — директор Південно-Східного наукового інституту, доктор історії Станіслав Стемпень. У нашій газеті була інформація про велику роботу інституту, якому торік виповнилося 20 років, зі зміцнення контактів між Україною і Польщею, насамперед щодо наукових досліджень. Ця робота триває.

Заступник директора інституту Олександр Колянчук у свої 80 з лишком років активно розробляє тему української військової історії, пов'язаної з Польщею. Побачили світ його чергові дослідження про перебування армії Української Народної Республіки в Польщі у 20-ті роки, куди вона перебазувалася після поразки наших визвольних змагань, про маловідомі поховання українських генералів, офіцерів, воєнків на теренах Польщі. Ось хоча б його нова публікація “Петлюрівці в Перемишлі”.

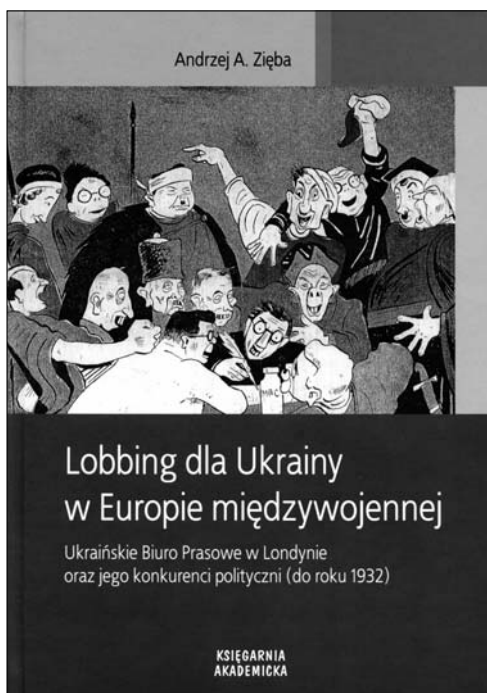
Із боєм говорив пан Олександр про брак уваги української влади до вшанування пам'яті борців за незалежну Україну, які знай-

шли вічний спочинок у Польщі. Ідеться про впорядкування цвинтарів, окремих поховань наших військових, і не лише військових діячів УНР.

Натомість є приємна новина в царині наукових досліджень. Станіслав Стемпень показав щойно видану в Польщі книгу, тема якої зацікавить багатьох в Україні. Ідеться про маловідомі сторінки діяльності української політичної, наукової, творчої еміграції в Європі у 20—30 роки. Ось назва цієї книги: Анджей Земба “Лобювання для України в міжвоєнній Європі. Українське Прес-бюро в Лондоні та його політичні конкуренти” (книга видана польською мовою).

Анджей Земба — відомий польський історик, науковий співробітник Ягеллонського університету Кракова, чимало його праць присвячено українській історії. Чим важливе це обсягове, майже 800 сторінок видання? Міжвоєнний час, поразка наших національних визвольних змагань, окупація України більшовицькою Росією, народ, позбавлений державності. У цих умовах українська еміграція прагнула показати Європі, світові, що Україна не змиралася з окупацією, що є велика європейська нація, яка прагне і гідна державності. Це було дуже важливо в умовах, коли радянська пропаганда розкручувала міф про “добровільне входження України” до СРСР і квітує життя нашого народу в імперії.

Ми зовсім мало знаємо про діяльність Українського Прес-бюро в Лондоні, заснованого нашими емігрантами в лютому 1931 року. Це було перше з представництв, які мали виконувати роль неформальних посольств української справи в центрах європейської політики. Згодом були створені його філії у Празі, Женеві, Відні й Парижі. Діяльність бюро — збирання інформації про ситуацію на етнічних українських землях,

Обкладинка книги А. Земби

Василь Назарук

публікування англійською мовою інформаційних бюлетенів та інших пропагандистських матеріалів, організація проукраїнського лобізму в Лондоні.

Ця книжка актуальна тим, що й сьогодні йдеться про стратегічний вибір України, шлях до Європи. Тому працю варто видати в Україні. До речі, Станіслав Стемпень заявив про готовність його інституту допомогти в перекладі книги українською, редагуванні, підготовці видання для України. Слово за нашими видавцями.

КУЛЬТУРА БЕЗ КОРДОНІВ

У Варшаві я зустрівся із давнім товаришем, доктором філології, завідувачем кафедри україністики Варшавського університету Василем Назаруком. Як активний діяч Об'єднання українців Польщі, він був у Києві на V Всесвітньому форумі українців. В університеті разом із викладачами, студентами пан Василь проводить велику просвітницьку роботу на ниві української історії, культури, духовності. Зокрема цього року цікаво відзначили 140-річчя з дня народження Лесі Українки.

До 20-річчя Незалежності України стараннями Василя Назарука і його кафедри у Варшавському університеті відкрито цікаву виставку. Вона пройшла у фойє головного корпусу, що на вулиці Краківське Передмістя, в історичному центрі столиці. Це виставка фоторобіт, автором яких є колишній студент Василя Назарука, нині відомий у Польщі журналіст і фотомайстер Богдан Тхур. Він редактор українськомовного церковного журналу, що виходить у Польщі. Уже давно

пан Богдан мандрує Карпатами, Галичиною — і східною українською, і західною польською. У експедиціях фотографує пам'ятки історії та архітектури. Виставка присвячена українській дерев'яній церковній архітектурі Карпат і в Україні, і в Польщі.

— Ця виставка мала дві основні ідеї, — розповів Василь Назарук. — По-перше, — показати єдність української культури по обидва боки кордону. По-друге, — це представлення України перед країнами Євросоюзу. Хочеться, щоб там якомога більше знали про нашу батьківщину.

Оглянувши цю чудову виставку, подумалося, що її обов'язково треба показати і у нас, в Україні. Тим більше, у пана Богдана зараз новий проект: фотозйомки старовинних палаців і замків Галичини, також по обидва боки кордону. Автор готує нову виставку. Тож добре, аби відгукнулися спонсори, наші

Фото з виставки

урядові інституції і допомогли показати ці виставки в Україні.

На центральній площі Перемишля (це не голий асфальт, а красивий сквер із фонтаном) просто навпроти ратуші не так давно було встановлено пам'ятник бравому воюку Швейка. Ще б пак, адже за літературною фантазією Ярослава Гашека саме в цьому місті з вояком трапилася чергова халепка — потрапив у буцегарню. Тож перемишляни, закохані в старовину й літературні легенди, поставили цей пам'ятник. Зовсім поруч провулок імені Швейка. Воєнка поважно сидить на бронзовій лаві з люлькою в руках. Поруч сідають усі охочі. Є навіть така прикмета: потримати Швейка за носа — на щастя, удачу. Відтак бронзовий ніс воєнка уже блищить. Я застав дітвору саме за таким заняттям. А одне дівчисько весело пояснило мені, що тоді їм справді “бенде вельке щенсце”. Що ж, вони заслуговують на велике щастя, ці дітки, адже мають власну міцну, заможну європейську державу.

Олександр ПОНОМАРІВ,
доктор філологічних наук, професор,
заступник голови ВУТ “Просвіта” ім. Та-
раса Шевченка

Коли я згадую свою студентську юність, університетських друзів, викладачів, переді мною постає Київ 50—60-х років минулого століття.

Чистий, зелений, спокійний. Це про той Київ американський художник Роуелл Кент сказав, що він уперше бачить такий великий парк, посеред якого розташоване таке велике місто. Поміж університетських викладачів було багато яскравих особистостей, але найдорожчими для мене стали Андрій Білецький та його дружина Тетяна Чернишова, які дуже багато зробили для формування мене як філолога та як людини.

Восени 1958 року, коли я був студентом третього курсу філологічного факультету Шевченкового університету, в нас, крім англійської, французької та німецької мов, започаткували вивчення новогрецької й румунської. Тетяна Чернишова на зборах курсу так захоплено розповіла про Грецію та про грецьку мову, що вивчати її зголосилося трохи не півкурсу. Був досить суворий відбір, бо група мала складатися лише з восьми осіб. Мені пощастило: я опинився в “грецькій” групі. Відтоді моє студентське життя стало тісно пов’язане з родиною Білецьких-Чернишових.

Спочатку ми спілкувалися тільки під час лекційних і практичних занять. Андрій Олександрович викладав давньогрецьку літературу й історію Греції, Тетяна Миколаївна — новогрецьку мову й літературу. Тетяна була на якихось років десять старша від нас; ми її поважали, намагалися виконувати її досить суворі вимоги щодо вивчення новогрецької мови, цінували наполегливість, з якою вона примушувала нас опановувати тонкощі грецького наголошування, вимови й особливо правопису (досить складного). Але не боялися. З Андрієм Олександровичем було складніше. Він був визнаним світилом у різних галузях мовознавства (і не тільки мовознавства), завідувачем катедри загального мовознавства та класичної філології. І набагато старшим від нас. Крім названих дисциплін, що їх професор читав для “греків”, він для цілого курсу викладав загальне мовознавство.

Треба сказати, що серед студентів-філологів є майбутні літературознавці й письменники (таких переважна більшість) і майбутні мовознавці (їх меншість). Глибокі й змістовні лекції професора Білецького були досить складні щодо способу викладу, тому їх сприймали здебільшого тільки “мовознавці”. “Літературознавці” ставилися до тих лекцій якоюсь мірою упереджено.

Усе це спершу спричинило певну настороженість до професора, коли він прийшов навчати нас давньогрецької літератури й історії Греції (хоч у нашій грецькій групі майже всі були “мовознавці”). Що ближче ми знайомилися з Андрієм Олександровичем, то більше почали сприймати його не лише як ерудита, поліглота, а й як людину. Крім занять в університеті, Тетяна Миколаївна намагалася створити нам атмосферу грецькості, запрошуючи додому. Там ми розмовляли грецькою мовою, вели бесіди про грецьку літературу, про переклади грецьких текстів українською мовою. Андрій Олександрович працював у своєму кабінеті, але згодом приєднувався до нас. Спочатку ми якось бентежилися від його присутності. Але професор дедалі більше підкоряв нас своєю обізнаністю в усіх галузях життя і водночас демократичністю, дотепністю, здатністю видавати й сприймати гумор, умінням невимушено, ненав’язливо й просто пояснити складні питання філології (і не тільки).

Тоді у святкові дні викладачі мусили ходити по гуртожитках, перевіряти, що роблять студенти у вільний від лекцій та практичних занять час. Одні виконували ці функції так незграбно, що студенти намагалися уникнути зустрічі з ними; інші

місцевих дівчат. Андрій Олександрович почав її вмовляти; нарешті вона сказала: “Ідьте, та не здумайте встряти ще кудись”.

Дорогою ми спілкувалися на різні теми. Я тоді привчав Вадима до української мови, яка перед тим була в нього в пасивному запасі. Після мого чергового нагадування він сказав: “Усе, тепер розмовлятиму тільки *на українській мові!*” Почувши це, Андрій Олександрович завважив: “Якщо на українській мові, то це вже не українська мова, розмовляти треба *українською мовою*”.

І ось ми в Жданові. Професор пішов у своїх справах, а ми стали в чергу за цукром. Стояти довелося довго. Вадим мав фотоапарат, і ми вирішили сфотографувати один одного на тлі довжелезної черги. Помітивши це, жінки в черзі про щось пошепотілися, одна з них кудись подалася, а інші заходилися голосно, так, щоб ми почули, вигукувати: “А в нас є й цукор, і масло, і все, що потрібно!” “І черг у нас немає, це люди просто так зібралися й стоять!”

ПРО НЕЗАБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Цього року минуло 100 років від народження людини енциклопедичних знань, науковця, що працював у галузі філології, елліністики, історії, археології, епіграфії, палеографії Андрія Олександровича БІЛЕЦЬКОГО. У Київському національному університеті ім. Тараса Шевченка відбулася міжнародна конференція, присвячена цій даті.

Друкуємо спогади одного з учнів професора А. Білецького.

(до яких належав і Андрій Олександрович) поводитися делікатно, з ними приємно було поспілкуватися. Якоюсь мої однокурсники пішли відзначати свято жовтневого перевороту по різних компаніях. Я того дня мав мінорний настрій, нікуди не пішов, сидів сам у гуртожитській кімнаті й гортав збірку текстів візантійської доби. Натрапив на епос про життя чотириногих тварин і здумав його перекласти.

Перекладалося важко, бо текст був середньогрецькою мовою. А ми тільки-но почали вивчати новогрецьку. Раптом хтось постукав у двері. Я відчинив, і до кімнати ввійшов Андрій Олександрович. Привітався, поцікавився, чому я сам, що читаю. Я сказав, що ось намагаюся осягнути текст із позиченої з його бібліотеки книжки, хочу його перекласти. Професорові це дуже сподобалося, він приділив мені досить багато часу, дав кілька цінних порад і в такий спосіб спрямував на перекладацьку стежку. Згодом “Візантійський тваринний епос” вийшов у “Всесвіті” з передмовою Андрія Олександровича, а відтак і окремим виданням у “Веселці”.

Улітку 1959 року ми, студенти грецької групи, на чолі з Андрієм Білецьким і Тетяною Чернишовою поїхали в діяктологічну експедицію до греків-румеїв Надазов’я вивчати їхні говірки та фольклор. Андрій Олександрович не просто здійснював загальне керівництво експедицією, а й брав активну участь і в записуванні текстів, і в тлумаченні та поясненні їх. Він був веселий і компанійський, безпосередній під час відпочинку. Розумів жарти і сам умів жартувати.

Відомо, що в колишньому Радянському Союзу було багато різних проблем, зокрема й з продуктами харчування: все потрібно було “діставати”. Ми записували народну творчість румеїв у двох підмаріупольських селах — Сартані та Чермалику (в той час їх називали по-радянському знебарвлено — Приморське й Заможне; тепер, слава Богу, повернуто історичні грецькі назви).

Якоюсь Андрій Олександрович зібрався їхати до Маріуполя (тоді ще Жданова) в експедиційних справах. Я і ще один учасник експедиції, мій колега Вадим, запропонували поїхати разом із професором і “дістати” цукру, який у нас закінчувався. Тетяна Миколаївна не дуже хотіла нас відпускати, бо ми перед тим проштрафилися: мали сутичку з місцевими хлопцями через

Поки ми слухали ці патріотичні балачки, пані, яка кудись була зникла, привела міліціанта. Він підійшов до нас, віддав честь, запитав, чий апарат, і сказав власникові: “Прайдьте!” Вони з Вадимом пішли. Я стою й далі в черзі, коли бачу — йде Андрій Олександрович. Питає, де Вадим? Я відповідаю: “Його забрали до міліції”. Думаю, професор зараз скаже: “Ви не можете не вклепатися в щось! Що ви накоїли?” Натомість від професора почув: “Ну що ж, підемо виручати”.

Виявилось, що дами в черзі прийняли нас за американських шпигунів, які хочуть звести наклеп на щасливу радянську країну, де нібито всі харчі треба діставати в черзі. Зрештою міліціант нас відпустив, порадивши обачніше вибирати об’єкти для фотографування, бо Жданов, мовляв, відкритий порт. Згодом ми записали на плівку дотепний репортаж “Про пильність маріупольської жіноти, або Про те, як ми добували цукор”. Андрій Олександрович брав діяльну участь у створенні й озвучуванні цього репортажу.

Наслідком моїх експедиційних досліджень була стаття “Відмінювання іменників у сартансько-чермалицькій говірці румейського діалекту новогрецької мови”. Готуючи її до друку, я сказав Андрієві Олександровичу, що назву її саме так, хоч села йменувалися Приморське й Заможне. Професор погодився: “Правильно. Не назвеш же ти ту говірку приморсько-заможною!”

Вивчаючи новогрецьку мову, я помітив у ній багато спільного з українською в галузі лексичної семантики, синтакси й фразеології, і вирішив обрати ці явища за матеріял для своєї дипломної роботи. Консультувався зі своїми викладачами-елліністами. Андрій Олександрович багато допоміг мені у визначенні структури й змісту праці, що згодом була опублікована під назвою “Про лексичні й фразеологічні паралелізми в новогрецькій та українській мовах”.

Ще в студентські роки ми готували підрядкові переклади творів Тараса Шевченка, Лесі Українки, Івана Франка для того, аби грецькі поети у власних художніх версіях познайомили з ними читачів своєї батьківщини. Андрій Олександрович не лише очолював цю працю, а й сам перекладав. Як зараз бачу написаний його зразковим каліграфічним почерком підрядковий переклад драматичної сцени Лесі Українки “Іфігенія в Тавриді”.

Дім А. Білецького й Т. Чернишової відчувала справжня українська еліта. Досить згадати такі імена, як Григорій Кочур, Микола Лукаш, Борис Тен, Іван Дзюба, Іван Світличний, Юрій Щербак, Юрій Шанін... Обговорювали новинки української й світової літератури, переклади, публіцистичні виступи на різні теми. З усіма разом і з кожним окремо Андрій Олександрович міг знайти тему для розмови та для роздумів. Закінчивши університет, ми й далі не забували стежки до цього гостинного дому, де завжди знаходили розуміння, підтримку, пораду й відповіді на багато запитань.

Завдяки Андрієві Олександровичу й Тетяні Миколаївні я познайомився з Миколою Лукашем та Григорієм Кочуром. Перший став для мене взірцем у перекладацькій праці, а другий — зразком і вчителем. Пишучи теоретичні праці з філології (в широкому розумінні слова), Андрій Білецький і сам був перекладачем. Перші його переклади з творів давньог-

рецьких авторів, зокрема уривки з “Оди-сеї” опубліковано в хрестоматії античної літератури, що вийшла 1938 року й була перевидана року 1968-го. Уклав хрестоматію батько професора, академік Олександр Білецький. У 1986 році побачила світ Геродотов “Історія в дев’ятох книгах” в українському перекладі та з неперервершеними коментарями Андрія Олександровича.

Професор Білецький був редактором та автором передмов до багатьох перекладів творів давньо- й новогрецького письменства. З його вступною статтю та примітками 1978 року вийшла Гомерова “Іліяда” в перекладі Бориса Тена. У цій статті А. Білецький серед іншого пише: “Коли ж оселився Гомер в Україні? На території сучасної України Гомерову “Іліяду” перекладали напам’ять уже в першому сторіччі н. е. Жорстокий деспот на троні великої держави античного світу римський імператор Домітіян (81—96 рр. н. е.) нещадно переслідував християн, юдеїв та філософів. Його немилість поширилась і на блискучого стиліста свого часу Діона Коккея, який за своє красномовство одержав від сучасників почесне прізвисько Хрисостомос, що можна перекласти нашою мовою як Злотоуст. Його було вигнано з Риму на далекий північний схід імперії, і серед інших країв йому довелося побувати на північному узбережжі Чорного моря і зокрема в місті Ольвії... Хрисостомос був вражений зокрема тим, що ольвійополіти високо шанували Гомера як творця “Іліади” і помилково цитували з пам’яті його твір”.

Цей примірник “Іліади” (як і чимало інших видань, до яких був причетний Андрій Олександрович) я маю з його дарчим написом.

Коли на замовлення видавництва “Дніпро” я переклав роман відомого грецького письменника Стратиса Міривіліса “Життя в могилі”, то він 1991 року вийшов з передмовою А. Білецького. Передне слово професора прикрашає й “Словник античної мітології” (укладачі Іван Козовик та Олександр Пономарів), який витримав три видання — 1985, 1989, 2006.

Людина широких наукових обріїв, знавць багатьох мов, автор глибоких наукових праць та енциклопедійних статей, відомий у себе на батьківщині й далеко за її межами Андрій Олександрович Білецький не був належно оцінений і гідно пошанований владою Радянської України, хоч і працював у найпрестижнішому її університеті майже сорок років. Він виховав кілька поколінь студентів, що працюють тепер на ниві української культури й духовності. Для нас він був, є й залишиться назавжди Учителем з великої літери.